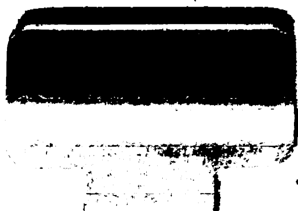
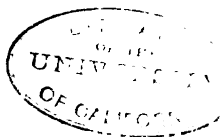

UC-NRLF
$B 293 940





TILL LÄRAN

OM

BIBELNS NORMATIVA AUKTORITÄT

AKADEMISK AFHANDLING

SOM MED TILLSTÅND AF

HÖGVÖRDIGA OCH VIDTBERÖMDA TEOLOGISKA

FAKULTÄTEN I UPSALA

TILL OFFENTLIG GRANSKNING FRAMSTÄLLES

AF

OSCAR BENSOW

TEOLOGIE LICENTIAT O. FILOSOFIE DOKTOR

Å LÄROSALEN N:R IV

LÖRDAGEN DEN 4 FEBRUARI 1899 KL. 4 E. M.



STOCKHOLM

TRYCKT I CENTRALTRYCKERIET 1899.



INNEHÅLL.



»Läran om den heliga Skrift och om trons förhållande till densamma tillhör själfva fundamentet för evangelisk tro och evangelisk teologi», säger Dieckhoff.[1] Detta hafva icke blott vår kyrkas vänner utan äfven dess motståndare insett, och det är äfven få af våra läropunkter, som så ofta och så häftigt angripits af romersk-katolska polemiker och af — åtminstone i denna punkt — romaniserande skriftställare inom den lutherska kyrkan.

Nästan alla dessa angrepp, såväl äldre som yngre, söka framför allt uppvisa, att vår kyrkas *principium cognoscendi* är i sig själf ohållbar och vid försök att genomföra densamma ledande till nödvändiga inkonsekvenser.

Den är ohållbar, mena de, emedan Bibeln icke kan vara *norma normans,* då den själf normerats genom kyrkans kanonbildande verksamhet; den är ohållbar, emedan den heliga Skrift icke innehåller *alla* de gudomliga uppenbarelsesanningar, som äro för frälsningen nödvändiga; den är ohållbar framför allt därför, att vi, om vi icke erkänna kyrkans utläggning såsom ofelbar, äro prisgifna åt en tygellös

[1] Die evangelisch-lutherische Lehre von der heiligen Schrift (i Kirchl. Zeitschr. v. Kliefoth u. Mejer 1858) S. 715.

subjektivism. Vår principium cognoscendi skulle sålunda slutligen visa sig såsom en grundsats, som leder icke till kunskap utan till tvifvel, icke till lärans enhet utan till dess splittring i lika många läromeningar som det finnes partier eller individer, hvilka alla väl hålla fast vid Bibelns normativa auktorität, men tillägga denna auktorität endast *sin* Bibel, d. v. s. Bibeln såsom de uppfatta och utlägga densamma.

Kunna vi gentemot dessa angrepp försvara vår lutherska kyrkas s. k. formalprincip? Ehuru denna fråga ofta behandlats och särskildt med stor grundlighet i Dieckhoffs utmärkta afhandling »Schrift und Tradition», hafva vi vågat göra dess besvarande till uppgift för efterföljande undersökning, dels emedan vi tro, att några synpunkter från luthersk sida icke skarpt nog framhållits, dels emedan under de senaste decennierna angreppen trots Dieckhoffs afhandling ofta upprepats, senast inom den lutherska kyrkan själf af den norske teologen Dr. Krogh-Tonning.

Vid de ofvannämnda angreppen från romersk-katolskt eller romaniserande håll äro angriparna med oss eniga om grundförutsättningen, att den heliga Skrift är *Guds* ord, och vi inskränka oss här till att bemöta dylika motståndare, lemnande åsido sådana angrepp, som grunda sig därpå, att Bibeln uppfattas såsom endast *människors* ord, eller sådana som icke gälla principens hållbarhet, utan endast vilja modifiera den därhän, att såsom normativ auktorität icke må uppställas Bibeln i dess helhet, utan

endast vissa delar däraf eller hvad man i Bibeln anser röra det »väsentliga» i kristendomen.

Eniga med de motståndare, mot hvilka vi här vända oss, om att Bibeln är *Guds* ord, hafva vi ingen anledning att ingå på någon närmare undersökning af de olika inspirationsteorierna och icke heller på frågan om betydelsen af Gamla Testamentet, hvilket för den kristna kyrkan får sin auktoritét bekräftad genom Nya Testamentet, betraktadt i organiskt sammanhang med detta och uppfattadt i dess ljus.

Litteraturförteckning

(upptagande de i afhandlingen citerade skrifterna):

Die symbolischen Bücher der evangelisch-lutherischen Kirche (Edit. Müller).

Concilii Tridentini Canones et Decreta (Edit. Smets).

Luther. Werke. Erlangerupplagan (citeras: EA.)

Chemnitz. Examen Concilii Tridentini. Frankfurt 1585.

Bellarmin. De verbo Dei (i Disputationes de controversiis. Coloniæ Agrippinæ 1615).

Gerhard. Loci theologici. Edit. Preuss. Berlin 1863.

Schleiermacher. Der christliche Glaube. Berlin 1830.

Twesten. Vorlesungen über die Dogmatik.

Möhler. Symbolik. 11 Aufl. Mainz 1890.

Baur. Der Gegensatz des Katholicismus und Protestantismus. Tübingen 1836.

Strauss. Die christliche Glaubenslehre 1840.

Schmid. Dogmatik. Erlangen 1847.

Nitzsch. System der christl. Lehre. Bonn 1851.

Hahn. Lehrbuch des christlichen Glaubens. Leipzig 1857.

v. Hofmann. Der Schriftbeweis. 2 Aufl.

v. Hofmann. Die heilige Schrift etc. B. I, 2 Aufl.

Beck. Vorlesungen über christliche Glaubenslehre. Gütersloh 1886.

Reiff. Die christl. Glaubenslehre. Basel 1876.

Kübel. Das christl. Lehrsystem. Stuttgart 1873.

Voigt. Fundamentaldogmatik. Gotha 1874.

Vilmar. Dogmatik. Gütersloh 1874.

Billing. Lutherska Kyrkans Bekännelse. Lund 1876—78.
Martensen. Den christelige Dogmatik. 4 Oplag.
Dorner. System der christlichen Glaubenslehre. 2 Aufl. Berlin 1886.
Philippi. Kirchliche Glaubenslehre. 3 Aufl.
Hettinger. Fundamentaltheologie 1879.
Schanz. Apologie des Christenthums 1888.
Ritschl. Die christliche Lehre von der Rechtfertigung und Versöhnung.
Frank. System der christlichen Gewissheit. Erlangen 1870.
Frank. System der christlichen Wahrheit. Erlangen 1894.
Lipsius. Lehrbuch der evangelisch-protestantischen Dogmatik. 3 Aufl. Braunschweig 1893.
Kähler. Die Wissenschaft der christlichen Lehre. 2 Aufl. 1893.
Pesch. Prælectiones dogmaticæ. Freiburg i. B. 1894.
Nösgen. Symbolik. Gütersloh 1897.
Luthart. Die christliche Glaubenslehre. Leipzig 1898.

Klaiber. Das Testimonium Spiritus Sancti (i Jahrbücher für deutsche Theologie 1857).
Dieckhoff. Die evangelisch-lutherische Lehre von der heiligen Schrift (i Kirchliche Zeitschrift von Kliefoth und Mejer 1858).
Rothe. Zur Dogmatik. Gotha 1863.
Dreyer. Die Geltung der heiligen Schrift. Gotha 1869.
Ketteler. Das allgemeine Concil. 2 Aufl. Mainz 1869.
Dieckhoff. Schrift und Tradition. Rostock 1870.
v. Oettingen. Antiultramontana. Erlangen 1876.
v. Oettingen. Zur Inspirationsfrage. Riga 1877.
Harnack, Th. Über den Kanon und die Inspiration der heiligen Schrift. Dorpat 1885.
Dieckhoff. Das gepredigte Wort und die heilige Schrift. Rostock 1886.

Rohnert. Die Inspiration der heiligen Schrift. Leipzig 1889.

Haupt. Die Bedeutung der heiligen Schrift. Leipzig 1889.

Krogh-Tonning. Kirken og Reformationen. Kristiania 1892.

Kaftan. Was ist schriftgemäss? (i Zeitschrift für Theologie und Kirche 1893).

Grunsky. Die Autorität der heiligen Schrift (i Zeitschrift für Theologie und Kirche 1893).

Polstorff. Werth und Bedeutung der Bibel. Leipzig 1895.

Nösgen. Die Genügsamkeit und Vielseitigkeit des neutestamentlichen Kanons. Gütersloh 1896.

Cremer. Glaube, Schrift und heilige Geschichte. Gütersloh 1896.

Krogh-Tonning. Den kirkelige Opløsningsproces. Kristiania 1896.

Gennrich. Der Kampf um die Schrift. Berlin 1898.

Såsom vi under framställningens lopp skola se, grunda sig våra motståndares angrepp emot den lutherska Skriftprincipen icke sällan på missförstånd eller förvrängningar af densamma, och vi vilja därför först i korthet erinra om vår verkliga lära, sådan den innehålles i våra bekännelseskrifter.

I Augsburgiska Bekännelsen finna vi visserligen icke läran om den heliga Skrift behandlad i någon särskild artikel, men det möter oss dock i denna grundläggande symboliska skrift vigtiga uttalanden, i hvilka den evangelisk-lutherska reformationens kunskapsprincip implicite innehålles. Så säges i företalet: *offerimus in hac religionis causa nostrorum concionatorum et nostram confessionem, cujusmodi doctrinam ex scripturis sanctis et puro verbo Dei hactenus illi in nostris terris — — — tradiderint ac in ecclesiis tractaverint* [1] och angifves sålunda den heliga Skrift i själfva verket redan här positivt såsom källa och norm för den lutherska läran, så finna vi äfven ett negativt uttryck härför, då den falska traditionen såsom auktorität öfver eller vid

[1] Die symb. Bücher (Edit. Müller) S. 35.

sidan af Skriften förkastas i Art. XV: *admonetur etiam, quod traditiones humanæ institutæ ad placandum Deum, ad promerendam gratiam et satisfaciendum pro peccatis adversentur evangelio et doctrinæ fidei,*[1] i Art. XXVI § 8, Art. XXVII § 23 och § 49, där det betonas, att dylika människostadgar fördunkla Guds bud och måste förkastas, om de strida emot evangeliet.[2] Liknande ställen finna vi äfven i Apologiens företal § 9, i Art. IV § 4, 5 o. s. v.,[3] och om Luther i sina katecheser äfven icke i något särskildt lärostycke berör den s. k. formalprincipen, så är denna princip icke desto mindre realiter genomförd (jmfr Lilla katechesens frågor: »Hvar står det skrifvet?»).

Finna vi sålunda i dessa symboliska böcker Skriftprincipen — som realiter genomtränger dem — endast tillfälligtvis och antydningsvis berörd, så möter oss däremot uti Schmalkaldiska Artiklarna läran om Bibeln såsom källa och norm i den klaraste och bestämdaste form, då det i artikeln om messan § 15 heter: *Ex patrum enim verbis et factis non sunt exstruendi articuli fidei, alioquin etiam articulus fidei fieret victus ipsorum, vestimentorum ratio, domus cet., quemadmodum cum reliquiis sanctorum luserunt. Regulam autem aliam habemus, ut videlicet* ***verbum Dei condat articulos fidei, et præterea nemo, ne angelus quidem*** (i den tyska texten: *Gottes Wort soll*

---

[1] Die sym. Bücher S. 42. — [2] S. 55, 59, 61. — [3] S. 74, 87.

Artikel des Glaubens stellen und sonst niemand, auch kein Engel).[1]

På Konkordieformelns första blad möter oss slutligen Skriftprincipen i följande form: *Credimus, confitemur et docemus unicam regulam et normam, secundum quam omnia dogmata omnesque doctores æstimari et judicari oporteat, nullam omnino aliam esse, quam prophetica et apostolica scripta cum veteris tum novi testamenti*[2] och i »Solida Declaratio»: *Primum igitur toto pectore prophetica et apostolica scripta veteris et novi Testamenti ut limpidissimos purissimosque Israelis fontes, recipimus et amplectimur, et sacras litteras solas unicam et certissimam illam regulam esse credimus, ad quam omnia dogmata exigere, et secundum quam de omnibus tum doctrinis tum doctoribus judicare oporteat.*[3]

Den heliga Skrift är sålunda enligt våra bekännelseskrifter icke blott norm utan äfven källa för kyrkoläran,[4] och till Bibeln såsom *norma normans* förhåller sig kyrkans bekännelse såsom *norma normata.* Skriften ensam är högsta *judex, norma et regula, ad quam ceu ad Lydium lapidem omnia dogmata exigenda sunt et judicanda, an pia, an impia, an vera, an vero falsa sint,* medan bekännelseskrifterna endast vittna om, huru *singulis temporibus sacræ litteræ in articulis controversiis in ecclesia Dei a*

---

[1] Die symb. Bücher S. 303. — [2] S. 517. — [3] S. 568 f.
[4] Jmfr Nösgen. Symbolik S. 143 f.

doctoribus, qui tum vixerunt, intellectæ et explicatæ fuerint.[1]

Auktorität kunna dessa bekännelseskrifter icke tillmätas i och för sig, utan endast för så vidt de äro grundade på och rent återgifva den heliga Skrifts lära. I Konkordieformeln säga lutheranerna därför, att de icke bekänna sig till Augsburgiska Bekännelsen, emedan den skrifvits af lutherska theologer, utan *quia e verbo Domini est desumta et ex fundamentis sacrarum litterarum solide exstructa.*[2]

Gentemot de romersk-katolska angreppen är det emellertid äfven af vigt att betona, att den sanna traditionen af våra bekännelseskrifter ingalunda förkastas.[3] De anföra tvärtom ofta de oekumeniska symbolerna och kyrkofäderna, men dessa källor äro att betrakta endast såsom flöden från Bibelns rena källa och hafva auktorität endast i denna egenskap. Äfven för dessa skrifter är Bibeln den pröfvande lydiska stenen.

Den heliga Skrift är sålunda den enda i och genom sig själf gudomligt vissa kunskapskällan och högsta normen för lära och lif. Såsom sådan måste den icke blott innehålla allt, som är för vår frälsning nödvändigt, utan måste innehålla detta äfven på ett sådant sätt, att vi klart och tydligt kunna lära känna detsamma, hvarför Skriftens *testimonia* äfven kallas *certa, firma* och *aperta.*[4]

---

[1] Die symb. Bücher S. 518. — [2] S. 569. — [3] S. 571 § 10. — [4] S. 77 § 2, 92 § 33.

Slutligen innehålla våra bekännelseskrifter äfven den vigtiga läran om det förkunnade Skriftordet såsom nådemedel, såsom det lefvande och lifgifvande ord, hvarigenom den helige Ande verkar den saliggörande tron.[1]

Efter denna öfversigt af vår bekännelses lära öfvergå vi nu till att bemöta de olika angrepp, som från romersk-katolskt och romaniserande håll rigtats emot densamma och behandla därvid 1. angreppen emot Bibelns auktoritát i och genom sig själf, 2. angreppen emot dess tillräcklighet och nödvändighet och 3. angreppen emot dess klarhet (perspicuität).

I.

Ego vero evangelio non crederem, nisi me catholicæ ecclesiæ commoveret auctoritas. Mot denna sats af Augustinus (Epist. Mannichæi 5: 6), som den romersk-katolska traditionslärans förkämpar alltid med synnerligt välbehag citerat,[2] har Luther ställt sitt bekannta dictum, att »en hvar måste tro evangeliet endast därför, att det är Guds ord, och eme-

---

[1] Die symb. Bücher S. 39, 43, 63, 455, 524, 710.

[2] Huruvida Augustinus med uttrycket *ecclesia catholica* verkligen menat den empiriska romerska kyrkan och icke — såsom Luther förmodar — »hela kristenheten» (EA. B. 28, S. 340), kunna vi här icke närmare undersöka. Luthers opposition gäller i hvarje fall närmast satsen, sådan den af den romerska kyrkan uppfattats.

dan han i sitt inre erfar, att det är sanning, äfven om en ängel från himmelen och hela världen predikade däremot». [1]

Detta dictum innehåller trenne vigtiga satser: 1. *vår tro på evangeliet måste grunda sig icke på någon mänsklig auktorität, utan på Guds ord;* 2. *den heliga Skrift bevisar sig själf i vår inre erfarenhet vara Guds ord;* 3. *detta bevis är så kraftigt, att ingenting kan rubba den öfvertygelse, som på grund af denna inre erfarenhet vunnits.*

Med det religiösa snillets intuitiva säkerhet har Luther — såsom vi i det följande skola söka visa — härmed angifvit den väg, från hvilken den följande dogmatiska utvecklingen väl stundom afvikit, men till hvilken den efter olika irrfärder dock måst återvända såsom till den enda, hvilken leder till målet: upprätthållande af den evangelisk-lutherska läran om Bibeln såsom högsta religiösa auktorität.

Icke den heliga Skrifts egenskap att vara kristendomens älsta historiska urkund, icke apostlarnas författareskap, icke ens inspirationen åberopar Luther i den anförda satsen, utan Bibelordets *verkan* angifver han såsom — visserligen icke realgrunden men — kunskapsgrunden till vår lära om den heliga Skrift såsom Guds ord och därför högsta normativa auktorität för kristlig lära och kristligt lif.

---

[1] »Es muss ein iglicher allein darumb gläuben, dass es Gottes Wort ist, und dass er inwendig befinde, dass es Wahrheit sei, ob schon ein Engel vom Himmel und alle Welt dawider predigt.» EA. B. 28, S. 340.

Skall nu den heliga Skrift kunna vara detta, så måste den vara i och genom sig själf viss, måste själf bevisa sig vara hvad den är, ty såsom högsta auktorität kan den icke stödja sig på någon annan auktorität.

Har emellertid icke den ofvan citerade satsen af Augustinus, såsom den af romersk-katolska kyrkan uppfattas, ett obestridligt stöd i kanonbildningens historiska faktum? Har icke kyrkan en gång såsom en högre auktorität suttit till doms öfver alla de olika skrifter, som framträdde med anspråk på kanonisk betydelse, och har hon icke förlänat de i Bibeln upptagna böckerna denna betydelse, medan hon frånkänt andra densamma?

På denna invändning har redan Chemnitz svarat: Habet Scriptura Canonica eminentem illam suam auctoritatem principaliter inde, quod divinitus est inspirata,[1] därmed betonande Skriftens egenskap att vara Guds ord — hvilket icke heller motståndarna nekade — såsom *real*grunden till dess auktorität,[2] och denna egenskap har ju Skriften i och genom sig själf, och den kan af kyrkan hvarken förlänas eller fråntagas densamma.

Då Krogh-Tonning säger, att »Bibelns omfång — hvilka böcker, som skulle anses tillhöra den —

---

[1] Examen Conc. Trident. Pag. 47. — Chemnitz betonar sedan äfven Skriftens auktorität på grund af dess författare och den älsta apostoliska kyrkans vittnesbörd, till hvilka argument vi senare återkomma.

[2] Så äfven Gerhard: Scripturæ sacræ et canonicæ auctoritas pendet a solo Deo. (Loci theol. B. I, S. 27.)

icke blifvit bestämdt genom något öfvernaturligt ingripande från Guds sida, utan genom *kyrkomöten*»,[1] så hvilar denna sats såsom bevismaterial för Krogh-Tonnings kyrkoprincip närmast på en förvexling af *real*grund och *kunskaps*grund. Det är lika orimligt att påstå, att Bibelns omfång blifvit bestämdt af kyrkomöten, som att säga, att omfånget af t. ex. Platos skrifter blifvit bestämdt af filologiska och litteraturhistoriska kongresser, eller öfver hufvud taget af den vetenskapliga forskningen. Nu antager äfven Krogh-Tonning — visserligen »väsentligen därför, att kyrkan alltid lärt den» — inspirationen (Den kirkel. Opløsningspr. S. 61), och *Bibeln* måste sålunda för honom vara identisk med *samlingen af de inspirerade heliga skrifterna.* Är den detta, så är det dock just ett öfvernaturligt ingripande från Guds sida, som bestämt Bibelns omfång, ty detta måste omfatta hvarken fler eller färre skrifter än dem, som äro *inspirerade,* och kyrkan kan ju aldrig tillägga en skrift egenskapen att vara inspirerad, att stamma från apostlarna eller någon annan egenskap, som den icke i sig själf har.

Kyrkan har sålunda icke tilldelat de heliga skrifterna deras kanoniska auktoritāt utan endast erkänt densamma, och fråga vi efter motiven till detta erkännande, så lär oss kyrkohistorien, att hvad som härvid verkat bestämmande varit dels den älsta, ännu af apostlalärjungar bestående kyrkans

---

[1] Den kirkelige Opløsningsproces, S. 8.

vittnesbörd, dels öfverensstämmelsen med den trosregel, som var en sammanfattning af den apostoliska förkunnelsens hufvudmoment; och den älsta kyrkans vittnesbörd innebär likaledes intet tilldelande af kanonisk auktorität, utan endast ett erkännande af denna.[1] Till kyrkans erkännande hafva vi alltså att söka grunden i intet annat än i de heliga skrifternas egen auktorität, som med gudomlig kraft gjort sig gällande. Den af apostlarnas förkunnelse alstrade *sensus communis christianus* har erkänt de heliga skrifternas kanoniska auktorität, och samma af dessa skrifter ytterligare styrkta sensus har frånkänt de icke kanoniska skrifterna den auktorität, hvarpå de utan rätt gjort anspråk.[2]

Återstår nu den möjligheten, att kyrkans auktorität för oss skulle vara *kunskaps*grunden till den kanoniska auktorität, som Skriften för oss äger.[3] Vi hafva alltså att söka besvara frågan: hvad förmår oss att erkänna Bibelns auktorität?

För bl. a. Rothe är hufvudsakliga grunden härtill Bibelns egenskap att vara urkund om Guds uppenbarelse.[4] Fatta vi nu begreppet urkund så-

---

[1] Jmfr Dorner. System der christl. Glaubenslehre § 135.

[2] Jmfr Beck. Vorlesungen über christl. Glaubenslehre B. I, S. 476 f.

[3] Så säger t. ex. Hettinger, att vi kunna hafva full visshet om de heliga skrifternas kanoniska auktorität endast genom kyrkans ofelbara auktorität, som på grund af traditionen borgar därför. (Fundamentaltheologie B. II, S. 235; jmfr B. I, S. 260.) Jmfr Möhler, Symbolik S. 375.

[4] Zur Dogmatik, S. 157 ff.

som t. ex. Nitzsch, hvilken därmed såsom nödvändig förbinder egenskapen att vara en beståndsdel af de fakta, hvarom den vittnar,[1] så är det rigtigt, att Bibelns auktoritát realiter beror därpå, att den är Guds ord. För Rothe tillhör den heliga Skrift emellertid ingalunda Guds uppenbarelse på detta sätt, utan den är uteslutande en samling urkunder, och »dessa urkunder» — säger hans lärjunge Dreyer — »hafva uppstått på alldeles samma sätt som alla andra urkunder».[2] Men vore nu detta sannt, så vore det en orimlighet att tillmäta dem en i religiös mening kanonisk auktoritát; de vore då tvärtom underkastade den historiska kritikens auktoritát. Att författarna åtminstone delvis äro ögonvittnen och själfva betona detta t. ex. 1 Joh. 1: 1—3; Joh. 1: 14; 19: 35, 2 Petr. 1: 16, att de äro sanningsälskande män, som icke kunna antagas hafva falskt berättat för dem heliga fakta, och hvad man allt mer kan framdraga för att till högsta möjliga grad höja berättelsernas trovärdighet, räcker icke till för att undandraga dem den historiska kritikens domvärjo. Om vi äfven genom dessa sannolikhetsskäl skulle kunna öfvertygas om, att de icke afsigtligt återgifvit Herrens lif och lära origtigt, så borgar oss dock intet för, att deras subjektiva uppfattning däraf fullt öfverensstämmer med den objektiva verk-

---

[1] Nitzsch, System der christlichen Lehre § 42, Anm. 3. — Jmfr mot Rothe äfven v. Hofmann, Die heilige Schrift etc. B. I, S. 28 ff.

[2] Dreyer. Die Geltung der heiligen Schrift, S. 52.

ligheten. Enligt evangelierna själfva visa de ofta prof på oförstånd och missförstånd, t. ex. Matth. 16: 5 ff., 22 f.; Mark. 10: 35 ff.; Luk. 9: 54 ff.; Joh. 11: 13 o. s. v. Må de äfven under den tid, som ligger emellan dessa missförstånd och deras författareverksamhet, hafva tillegnat sig en betydligt djupare uppfattning, så hafva de dock icke upphört att såsom människor kunna misstaga sig, och se vi i deras skrifter endast på vanligt sätt tillkomna urkunder, och i Bibeln sålunda endast *människors* ord, så blir dess auktoritet ovilkorligen beroende af den historiskt kritiska undersökningens resultat.[1]

[1] För Ritschl beror Bibelns auktoritet sålunda egentligen därpå, att de enskilda skrifterna kunna bevisas vara urkunder, som stå kyrkans stiftelseepok nära, och kriteriet härpå vill han finna däri, att författarna visa sig äga de rigtiga gammaltestamentliga förutsättningar, som den efterapostoliska tidens hedningkristna litteratur i påfallande grad saknar (Die christl. Lehre v. d. Rechtf. u. Vers. B. II, S. 10 ff.). — En konsekvens af denna uppfattning af de heliga skrifterna är, att man sedan i dessa urkunder måste kritiskt skilja emellan den troget återgifna uppenbarelsen och den teologiska form, hvari densamma höljes, ty det som enligt den ritschlska skolans uppfattning blott är de ofullkomliga författarnas teologiska spekulationer kan naturligtvis icke vara normgifvande för vår tro och vår teologi (jmfr Kaftan, Was ist schriftgemäss? i Zeitschrift für Theologie und Kirche 1893, S. 122 samt Grunsky, Die Auktorität der heiligen Schrift i samma årgång, S. 181 ff.). På detta sätt tillägges den högsta normativa auktoriteten om icke rent af det subjektiva godtycket så åtminstone den vetenskapliga kritik, som skall afgöra, hvad i Bibeln, som är för oss bindande, och hvad som blott är teologiska spekulationer.

Bibelns egenskap af att vara en blott vanlig historisk urkund om de fakta, hvari vi, då vårt andliga öga öppnats, se Guds frälsningsuppenbarelse, räcker alltså tydligen icke till såsom realgrund för den auktoritåt, som vi tillägga den; men den räcker heller icke till för Bibelns uppgift att bära Guds uppenbarelse vidare genom alla slägten och alla tider.[1] För att fylla denna uppgift måste den heliga Skrift vara icke blott en uppenbarelseurkund i Rothes mening, utan en nödvändig led i Guds frälsningsuppenbarelse,[2] den måste vara icke blott människoord utan *Guds* ord.

Till frågan om Bibelns uppgift att vara den i skrift fixerade normerande bäraren af uppenbarelsen skola vi senare återkomma och vilja här endast betona, att Bibeln icke såsom varande blott en vanlig mänsklig urkund utan endast såsom varande en del af Guds frälsningsuppenbarelse kan för kyrkan liksom för den enskilde hafva kanonisk auktoritåt. Att Bibeln *är* detta: en led i Guds frälsningsuppenbarelse, därom äro vi åter eniga med våra motståndare, för så vidt de med oss erkänna Skriften vara inspirerad. Vi behöfva därför icke ingå på en närmare kritik af den motsatta uppfattningen, hvilken vi dock nödgats beröra för att kunna besvara den af oss uppstälda frågan: Hvad förmår oss att erkänna Skriftens auktoritåt?

---

[1] Rohnert. Die Inspiration d. h. Schrift, S. 3.
[2] Jmfr v. Hoffmann. Der Schriftbeweis, B. II, 2 S. 98—109.

Tills vidare hafva vi emellertid endast sökt klargöra, *hvad* vi måste erkänna Skriften vara för att tillägga den auktoritát, och det återstår oss nu att undersöka, hvad som förmår oss erkänna Skriften vara detta.

I det föregående hafva vi sett, att inga historiska argument här räcka till. Skulle äfven Bibelns samtliga böcker kunna bevisas vara autentiska och skulle hvarje tvifvel på deras integritát i högsta möjliga grad kunna uteslutas, så båtade det likväl icke; det båtade ju icke ens alla dem, som själfva hörde apostlarnas predikan, hörde och sågo Herren själf. Huru skulle då kyrkans vittnesbörd om de heliga skrifternas autenti och integritát kunna båta oss? Lika litet hjälper äfven det naturliga tänkandets bevis för det förnuftiga i Bibelns lära, det upphöjda i dess moral o. s. v., och vid Lessings bekanta sats, att den kristna religionen icke är sann, emedan evangelister och apostlar lärde den, utan de lärde den, emedan den är sann, måste man betänka, att den kristna religionen — som i detta fall är liktydig med evangelisternas och apostlarnas förkunnelse — icke blott är i filosofisk mening *sann*, utan är en förkunnelse af försoningens *faktum*, och att kristendomen själf på grund af detta faktum icke är blott en lära utan till sitt egentliga väsen *lif* i Gud. Med alla dylika bevis kunna vi sålunda endast nå en större eller mindre grad af sannolikhet, och vilja vi nå något mera: personlig omedelbar visshet, så kunna vi aldrig finna den sökta kun-

skapsgrunden annorstädes än i den egna personliga erfarenheten, och så måste vi till fullo instämma med Gerhard, då han säger: »Prima et summa causa, ut Scripturam agnoscamus esse divinam et pro divina habeamus, est Spiritus Sanctus in Scriptura loquens et testificans, quod *Spiritus sit veritas* 1 Joh. 5: 6.» [1]

»Det enda stringenta beviset för att Bibeln är Guds ord ligger däri, att den helige Ande verkar på den enskildes hjärta, och den enskilde sålunda genom den kraft och makt, som Guds ord på honom utöfvar, öfvertygas om dess gudomliga ursprung», säger sålunda äfven Schmid,[2] och ehuru utgående från olika förutsättningar enas i denna punkt teologer af så skilda rigtningar som t. ex. Frank[3] och Haupt,[4] Lipsius[5] och Kähler.[6]

Af den kraft och makt, som Guds Ande på den enskilde utöfvar, verkas den saliggörande tron, och den helige Andes inre vittnesbörd (testimonium Spiritus sancti internum) gäller för den troende närmast, att hans synder för Kristi skull äro honom förlåtna, och att han i Gud åter har en nådig Fader. *Anden själf vittnar med vår ande, att vi äro Guds barn* (Rom. 8: 16).

---

[1] Loci theol. B. I, S. 27.
[2] Dogmatik S. 30.
[3] System d. christl. Gewissheit B. II, S. 123 ff. och S. 202 ff.
[4] Die Bedeutung d. h. Schrift S. 33.
[5] Dogmatik § 213.
[6] Die Wissenschaft d. christl. Lehre S. 49.

Den genom Bibelordet till tron komne vet dock vidare, att han icke själf kan hafva tändt den saliggörande tron i sitt hjärta, och att intet blott mänskligt ord kan hafva väckt den till lif. Den rättfärdiggjorde har sålunda i och genom sin tro en omedelbar visshet om Ordets verkan, en verkan, som borgar honom för, att detta Ord måste stamma från Gud.[1] Så säger Gerhard, att den helige Ande *efficaciter convincit, quod in Scripturis vox Patris coelestis contineatur.*[2]

Men — frågar Strauss — »om Andens i mitt inre förnumna vittnesbörd förvissar mig om den heliga Skrifts gudomliga ursprung, så behöfves det blott föga reflexion för att låta följande fråga uppstiga: hvem försäkrar mig då, att denna förnimmelse i mig stammar från den helige Andes inverkan?» [3]

Denna fråga är dock lätt att besvara, så snart vi hålla fast, att det är den genom Bibelordet till tron komne, som förnimmande sig stå under den helige Andes verksamhet med visshet sluter till, att det hans tro väckande och befästande Ordet måste stamma från Gud. För att icke kunna göra detta slut måste han alltså tvifla på, att den saliggörande

---

[1] Jmfr Kübel. Das christl. Lehrsystem, S. 318. — Rigtig är sålunda Schleiermachers bekanta sats: »Das Ansehen der heiligen Schrift kann nicht den Glauben an Christum begründen, vielmehr muss dieser schon vorausgesetzt werden um der heiligen Schrift ein besonderes Ansehen einzuräumen» (Der christl. Glaube § 128).

[2] Loci theol. S. 26.

[3] Die christl. Glaubenslehre B. I, S. 136.

tron hos honom väckts till lif, måste tvifla på den helige Andes vittnesbörd, att han genom tron för Kristi skull fått syndernas förlåtelse och upptagits till Guds barn. Men ett dylikt tvifvel är lika omöjligt som att tvifla på att man lefver eller, såsom Philippi med rätta till denna invändning af Strauss anmärker, »det är som om en blind beskyllde en seende för ett cirkelslut, då denne påstår, att solen lyser, därför att han ser i dess ljus».[1]

Väl måste man medgifva möjligheten, att en andligt febersjuk för ett ögonblick skulle kunna inbilla sig förnimma den helige Andes vittnesbörd. Verkligheten, ofriden med Gud, skulle dock snart skingra denna fantasi, liksom en sjuk, hvilken i feberyrsel inbillar sig vara frisk, vid försöken att handla såsom sådan snart öfvertygas om motsatsen. Men därför att en sjuk kan inbilla sig vara frisk, kan icke en från döden uppväckt tvifla på att han lefver, och lika litet kan den verkligen rättfärdiggjorde tvifla på den helige Andes vittnesbörd.

Detta vittnesbörd gäller emellertid endast Skriftens frälsningsbringande innehåll i dess totalität och icke Skriften såsom komplex af vissa bestämda tider och författare tillhörande skrifter,[2] och det gäller

[1] Kirchliche Glaubenslehre, B. I, S. 136.

[2] Jmfr Klaiber. Das Testimonium Spiritus Sancti, S. 15, och Gerhard, Loci theol., S. 32: Distinctæ sunt quæstiones, an Evangelium Matthæi sit Matthæi, et an sit canonicum. Prior est fidei historicæ, et pendet ex testificatione historica, quæ suffragium dat libri titulo. Posterior est non solum historica, sed etiam dogmatica nec dependet

vidare endast dem, för hvilka Skriften blifvit till nådemedel, d. v. s. dem, hos hvilka den helige Ande verkat tro och trosvisshet genom Ordet, hvilket Han, enligt Herrens eget löfte, gör hos enhvar, som verkligen längtar och trängtar därefter, som *vill* göra Guds vilja (Joh. 7: 17). För dem bevisar sig Skriften själf såsom Guds lefvande och lifgifvande Ord, och de behöfva icke åberopa någon annan auktoritāt för hvad de själfva erfarit.

Kyrkans tradition och andra yttre vittnesbörd äro emellertid därför icke betydelselösa. De kunna — såsom Beck säger — göra oss uppmärksamma på Skriften, bringa och behålla oss i förbindelse med den, kunna i allmänhet väcka historisk och moralisk aktning för den, kunna teoretiskt öfvertyga, så att vi låta dessa vittnesbörd gälla o. s. v.[1] De kunna sålunda hafva sin stora betydelse därigenom, att de förmå den, hos hvilken de väckt en dylik *fides humana,* att icke tillsluta sitt hjärta för den helige Andes nådeverkningar, hvarigenom allena den saliggörande *fides divina* kan väckas. Men kan sålunda ingen yttre auktoritāt väcka denna tro, så kan den heller icke göra den oviss, ty otrons angrepp gälla ju endast den teologiska vetenskapens försök att rättfärdiga tron, och angreppen på denna vetenskap drabba icke kristendomen själf, hvilken

---

solum ex testificatione historica, sed etiam argumentis insitis et interno Spiritus sancti testimonio.

[1] Beck. Vorlesungen über christliche Glaubenslehre, B. I, S. 434.

icke är ett vetenskapligt system utan *lif* och såsom sådant omedelbart visst.[1]

Därför att de historiska bevisen icke kunna verka den saliggörande tron, må vi dock noga akta oss för att underskatta betydelsen af det historiska såsom sådant och för att förflygtiga Guds historiska, objektiva frälsningsuppenbarelse till en slags subjektiv idékristendom. Med rätta säger Haupt, att Bibeln såsom urkund om *förgångna* gudomliga uppenbarelser båtade föga, om den icke vore bärare af *närvarande* uppenbarelser för mig,[2] men det är endast den ena hälften af sanningen, och om den andra erinrar oss aposteln Paulus, då han säger: *Men om Kristus icke är uppstånden, så är vår predikan fåfäng, så är ock eder tro fåfäng* (1 Kor. 15: 14).

Sant är, att om den historiska frälsningsuppenbarelsen för mig icke är annat än en rad historiska fakta, så båta de mig intet, utan de måste af mig erfaras såsom Guds frälsningsuppenbarelse gällande *mig;* men å andra sidan kunde jag icke genom tron för Kristi skull varda rättfärdiggjord, kunde icke erfara syndernas förlåtelse och frid med Gud, om icke Kristus i objektiv verklighet för mig lidit, dött och uppstått. Så kommer nu för den rättfärdig-

---

[1] Jmfr Twesten. Vorlesungen über die Dogmatik, B. I, § 27, och Beck, Vorlesungen über die christl. Glaubensl. B. I, S. 434: »Der Glaube steht auf Erweisung der Gotteskraft, nicht auf menschlicher Gelehrsamkeit.»

[2] Haupt. Die Bedeutung d. h. Schrift, S. 27.

gjorde genom den helige Andes inre vittnesbörd till den på historiska grunder hvilande fides humana äfven den omedelbart vissa fides divina.

På frågan: hvad förmår oss att erkänna Skriftens auktorität? hafva vi alltså funnit svaret: *erfarenheten af Skriftens gudomliga kraft att verka saliggörande tro,*[1] och falskt är därför en Bellarmins påstående, att vi utan den oskrifna traditionen icke genom Bibeln själf skulle kunna veta, att den är af gudomligt ursprung.[2] Tvärtom kan endast Bibeln själf genom dess af oss erfarna verkan vara kunskapsgrunden för dess gudomliga auktorität, och *ingen yttre auktorität* — kunde den än bjuda aldrig så säker garanti för de heliga skrifternas autenti och integrität — *förmår verka mer än fides humana.*

På ingen yttre auktorität, på ingen annans erfarenhet kan den enskilde grunda sin salighetstro, utan — såsom Luther i den af oss anförda satsen säger — *en hvar måste tro evangeliet endast därför, att det är Guds ord, och emedan han i sitt inre erfar, att det är sanning, äfven om en ängel från himmelen och hela världen predikade däremot.* Och icke blott den enskilde, utan äfven kyrkan har erfarit Skriften vara det — liksom allt gudomligt — sig själf bevisande Guds Ord, och på grund af denna

[1] Jmfr Dieckhoff. Schrift und Tradition, S. 56. — Att detta är den enda verkliga kunskapsgrunden för Bibelns auktorität har på senare tid äfven börjat att alltmer göras gällande. Jmfr Gennrich. Der Kampf um die Schrift, S. 144 ff.

[2] De verbo Dei IV, 4, S. 69.

erfarenhet har kyrkan erkänt Bibelns kanoniska auktoriät.[1] Skriften ensam är sålunda icke blott i följd af sitt *ursprung, real*grund, utan äfven i följd af sin *verkan kunskaps*grund till sin auktorität.

II.

För att vi skola kunna upprätthålla vår skriftprincip utan att såsom åtminstone jämbördig auktorität vid sidan af Bibeln erkänna traditionen, fordras nu vidare, att Skriften innehåller allt, som är för frälsningen nödvändigt, och den romersk-katolska polemiken har därför rigtat sina angrepp äfven emot denna punkt.[2]

Såsom hvilande på ett godtyckligt antagande äro dessa angrepp emellertid ganska ofarliga, och att man själf börjat inse detta äfven å romersk sida, bevisar argumentets relativt ringa användning på senare tid. Den skarpsinnige Möhler underlåter i sin »Symbolik» nästan alldeles att begagna sig af detta vapen, och Ketteler nöjer sig med att framhålla barndopet och söndagsfirandet såsom de förnämsta bevisen för Bibelns otillräcklighet.[3]

Vi behöfva sålunda för vårt ändamål icke närmare ingå på läran om Bibelns sufficiens, men vi

---

[1] Jmfr v. Oettingen. Zur Inspirationsfrage, S. 23 f.
[2] T. ex. Bellarmin. De verbo Dei, IV: 3, S. 66.
[3] Das allgemeine Concil, S. 32.

vilja för fullständighetens skull dock betona några synpunkter. Hvad nu barndopet beträffar, med hvilket äfven Bellarmin drager i härnad,[1] så påpekar Gerhard,[2] att Bellarmin själf i sin skrift om Dopet (kap. 8) ur Skriften anför tre argument för barndopet och därefter säger »quod satis aperte colligatur ex Scripturis». Då man för öfrigt, frånsedt andra ställen, betänker, att Herren själf sagt, att *utan att en varder född af vatten och Ande kan han icke ingå i Guds rike* (Joh. 3: 5) och en annan gång om barnen sagt, att *sådana hörer Guds rike till* (Mark. 10: 14, Matth. 19: 14, Luk. 18: 16), så måste man i sanning säga, att kyrkan icke med stöd af Skriften kunnat uppfatta Herrens befallning att döpa annorlunda än såsom gällande äfven barnen.

Då de romerska polemikerna däremot i Bibeln ytterligare sakna stöd för lärorna om Jungfru Marias ständiga virginität och obefläckade aflelse, prästcœlibatet, anropande af helgon o. s. v., så anmärker Voigt riktigt, att dessa argument innebära en naiv petitio principii, i det man utgår från det obevisade antagandet, att alla katolicismens läror äro för frälsningen nödvändiga.[3]

Hvad det af Ketteler anförda söndagsfirandet åter angår, så är det ju en orimlighet att påstå, att helighållandet af söndagen såsom hvilodag i stället för lördagen är en salighetssak, äfven om den en-

---

[1] De verbo Dei IV: 4, S. 70.
[2] Loci theol. B. I., S. 170.
[3] Fundamentaldogmatik S. 639.

skilde i detta fall är pligtig att rätta sig efter kyrkans anordning.[1]

Anmärkningen, att en del utomordentligt vigtiga dogmatiska formuleringar t. ex. Nicænums i Bibeln saknas, är äfven betydelselös, ty om dessa formuleringar, hvilka tjäna kyrkan till att skydda det genom uppenbarelsen tron gifna innehållet emot origtiga uppfattningar, äfven icke ordagrant finnas i Skriften, så läres dock i sak i Bibeln det, som i den kyrkliga dogmen fått sitt begreppsmässigt bestämda uttryck, med all klarhet, och blott så vidt detta verkligen är fallet, är den kyrkliga dogmen sann och i kyrkan berättigad.[2]

Men — säger man — har icke Herren själf bjudit sina apostlar att lära dem, som de gjort till Hans lärjungar, hålla *allt* hvad Han befallt dem (Matth. 28: 20)? Innebär nu detta »allt» icke mer än de bud, som Skriften innehåller?

Denna fråga sammanhänger med våra motståndares påstående, att Skriften själf hänvisar oss till det kyrkliga läroämbetet, såsom det af Herren valda medlet att göra alla människor delaktiga af Jesu Kristi sanna och fullständiga lära, och att vi sålunda icke ur Bibeln själf kunna bevisa vår skriftprincips rigtighet.[3]

Man skulle nu kunna mena, att ensamt Gal. 1: 8—9 borde vara nog för att tillbakaslå detta

---

[1] Jmfr Die symb. Bücher S. 42, 67, 214 m. fl. ställen.

[2] Dieckhoff. Schrift und Tradition S. 66 f.

[3] Jmfr Ketteler. Das allgemeine Concil S. 31.

angrepp, ty icke ens den romersk-katolska uppfattningen — som af Herrens ord: *Den, som hör eder, han hör mig* (Luk. 10: 16), sluter till infallibilitäten icke blott hos apostlarna utan hos alla af dem insatta biskopar och deras legitima efterträdare, hvilka af sanningens Ande skola ledas i all sanning (Joh. 16: 13)[1] — förmår att gent emot detta ställe häfda den kyrkliga traditionens likställighet med Skriften. Sanningens Ande skulle väl upplysa apostlarna, så att de allt djupare uppfatta Herrens verk och lära,

[1] Denna infallibilität har sedermera, såsom bekant, på grund af det obestridliga faktum, att det funnits och finnes herätiska biskopar, inskränkts först till concilierna såsom samtliga biskopars representation och sedan till påfven, så att biskoparnas infallibilität är beroende af deras enhet med den romerska stolen. — Den djupa innebörden af Herrens ord: *Den, som hör eder, han hör mig,* tolkar däremot Dieckhoff förträffligt sålunda: »Det ord, som Kristi budbärare förkunna, då de på Kristi befallning förkunna hans ord, är Kristi eget frälsningskraftiga, saliggörande ord, som icke förlorar något af sin gudomliga kraft därigenom, att det genom budbärares tjänst kommer till oss, utan tvärtom därigenom, att det af budbärare förkunnas, med sin gudomliga kraft är ibland oss och genom alla tider utbreder sig bland folken. Herren, som Matth. 23: 3 om de skriftlärda och fariséerna, som sitta på Moses' stol säger: 'Allt hvad de säga eder, det hållen och gören', bjuder äfven Matth. 16: 4: 'Sen till, att I tagen eder tillvara för fariséernas och sadducéernas surdeg.' De skriftlärda och fariséerna skall man följa, så vidt de sitta på Moses' stol, d. v. s. så vidt deras lära är i öfverensstämmelse med Moses' lära; däremot skall man akta sig för de irrläror, som de inblanda. Så skall man äfven höra de kyrkliga herdarnas ord såsom Guds ord, så vidt de lära Kristi ord, hvartill de äro kallade, men för herdarnas irrläror hafva de troende, som skola blifva vid Guds ord, att taga sig tillvara.» Schrift und Tradition S. 32 f.

i det Han påminde dem om allt hvad Herren sagt dem (Joh. 14: 26), men om Herrens lära liksom om Hans återlösningsverk i dess helhet har Han själf på korset uttalat sitt: *Det är fullkomnadt* (Joh. 19: 30). Hålla vi oss åter till orden: *Den, som hör eder, han hör mig* — hvilka i hvarje fall närmast och i sin fullaste mening gällde apostlarna — så skola vi också såsom Herrens egna ord höra Gal. 1: 8: *Men om ock vi eller en ängel från himmelen annorlunda predikade evangelium för eder, än vi hafva predikat för eder, han vare förbannad,* och vi böra härvid med Beck särskildt beakta, att det säges: *om ock vi* (*καὶ ἐὰν ἡμεῖς*), så att hvarje afvikelse — afkortning eller tillsats — från det sanna och fullständiga evangelium, som aposteln Paulus visste sig hafva förkunnat, förkastas, äfven om det vore tänkbart, att en apostel skulle förkunna ett annat evangelium.[1]

Men räcker detta ställe äfven ensamt till att uppvisa det oberättigade i att tillmäta den kyrkliga traditionen samma auktoritát som Bibeln, så hafva våra motståndare dock ännu möjligheten att till det sanna och fullständiga evangelium, som Paulus visste sig hafva förkunnat, räkna åtminstone hvad Bellarmin kallar »gudomlig tradition» och »apostolisk tradition» eller Möhler »tradition i inskränktare mening».

---

[1] Jmfr Beck. Vorlesungen über christl. Glaubenslehre, B. I, S. 432.

Denna möjlighet hvilar dock ytterst på den romersk-katolska origtiga förutsättningen, att den heliga Skrift icke är något annat än den skrifna delen af traditionen, d. v. s. att apostlar och evangelister nedskrifvit en del af sin förkunnelse, medan de nöjt sig med att muntligt meddela det öfriga, utan att hafva något särskildt gudomligt uppdrag att i skrift fixera sin förkunnelse.

Herren har blott befalt sina apostlar att predika och aldrig att nedskrifva läran, säger sålunda Ketteler,[1] men — såsom Dieckhoff häremot anmärker — om Herren äfven blott befalt apostlarna att *lära*, så är ju äfven det *skrifna* ordet ett sätt att lära.[2] Att lära genom skrift var emellertid icke blott en möjlighet utan äfven en nödvändighet, om apostlarna skulle uppfylla befallningen att göra *alla* folk till Kristi lärjungar. Nu säga visserligen motståndarna, att detta uppdrag skulle apostlarna fullgöra genom sina legitima efterträdare. Men hvar är beviset för att denna uppfattning är rigtigare än vår, att de skulle göra det genom att gifva kyrkan det skrifna ordet såsom källa och norm för förkunnelsen i alla tider och för alla folk?

Dessa båda uppfattningar stå emellertid ingalunda emot hvarandra såsom tvänne lika möjliga hypoteser, ty Herren *har* befalt sina apostlar att

---

[1] Das allgemeine Concil, S. 28, och samma argument möter oss äfven hos Krogh-Tonning, Den kirkelige Opløsningsproces, S. 7.
[2] Schrift und Tradition, S, 48.

skrifva, och detta måste äfven våra motståndare erkänna, så visst som de i likhet med oss lära, att den heliga Skrift är inspirerad.[1]

Gud har alltså i Nya Testamentet gjort detsamma som i Gamla Testamentet. Äfven här hade ju möjligheten funnits, att lagen från Moses t. ex. genom öfverstepresterna fortplantats, och likaså äfven profetiorna. Gud har emellertid icke valt denna väg. Visserligen har man icke heller i Gamla Testamentets tid ansett den i Skriften fixerade uppenbarelsen vara tillräcklig, utan tillökat den med en ständigt växande mängd *παραδόσεις*. Men huru dömer Herren öfver dessa människostadgar t. ex. Matth. 15: 1—6, Mark. 7: 8? Gjorde man nu trots den skrifna uppenbarelsen Guds lag om intet för självgjorda stadgars skull, huru mycket värre skulle det icke hafva varit, om uppenbarelsen icke varit i skrift fixerad?

Hvad nu den kristna kyrkan beträffar, så framhåller redan Chemnitz, att den rena apostoliska läran ganska snart grumlades till och med i en sådan församling som Korints, och om detta skedde, medan apostlarna ännu lefde, och därför redan då

---

[1] Dieckhoff anmärker äfven, att apostlarna hafva skrifvit, *drifna af den helige Ande*, och om äfven 2 Petr. 1: 21, hvarpå han här hänsyftar, närmast gäller Gamla Testamentets profeter, så behöfva vi icke här framlägga något bevis för att 2 Tim. 3: 16 gäller äfven Nya Testamentets heliga skrifter, hvilket våra romersk-katolska motståndare ju utan förbehåll erkänna.

de apostoliska skrifterna voro af nöden, huru mycket mera nu![1]

Se vi åter på Lukas-evangeliets procemium, så angifver ju författaren där uttryckligen såsom den närmaste yttre anledningen till sin skrift, att Teofilus må lära väl känna (ἐπιγινώσκω) vissheten af de läror, i hvilka han blifvit undervisad (Luk. 1: 4). Hvartill skulle nu detta tjäna, om man tillmäter traditionen samma auktorität som den i skrift fixerade uppenbarelsen?

Lukas skref emellertid sitt evangelium icke endast af denna yttre anledning, utan han skref det — såsom äfven våra motståndare måste medgifva — inspirerad af den helige Ande och sålunda på grund af Guds vilja, och Gud har alltså velat, att vi i den heliga Skrift skola hafva den »lydiska sten», hvarmed vi kunna pröfva vissheten af de läror, i hvilka vi blifvit undervisade.

Skriften är sålunda icke den tillfälligtvis skrifna delen af traditionen, utan den är en nödvändig led i Guds frälsningsuppenbarelse,[2] ty »Guds verk och ord kunna icke förgäfves ske och förklinga, kunna icke åter gå förlorade för mänskligheten, hvilken de skola lända till frälsning i alla tider och slägten»,[3]

---

[1] Jmfr Chemnitz. Examen Conc. Trident. Pag. 29.

[2] Jmfr v. Hofmann. Der Schriftbeweis, B. II: 2, S. 98—109.

[3] Philippi. Kirchliche Glaubenslehre B. I, S. 134; jmfr S. 157. — Jmfr äfven Beck, Vorl. über christl. Glaubenslehre B. I, S. 441 ff., Reiff, Die christl. Glaubenslehre B. I, S. 168, och Kähler, Die Wissenschaft d. christl. Lehre, S. 363.

och »icke det har uppehållit kristendomen, att den offentliga förkunnelsen och uppfattningen af kristendomen från församlingens eller dess ledares sida med århundradena vexlat, utan det, att det under denna vexling ständigt funnits en fast posititíon: Bibelns evangelium, Bibelns Kristus, Bibelns Gud, Bibelns historia».[1]

Bibelns nödvändighet för oss såsom den enda i och genom sig själf gudomligt vissa bäraren af Guds frälsningsuppenbarelse motbevisas icke heller af den bekanta romersk-katolska (inom den protestantiska kyrkan särskildt af Lessing, Schleiermacher, Delbrück och Grundtvig upprepade) invändningen, att kyrkan är äldre än Bibeln, ty dels har kyrkan aldrig varit utan en gudomlig fixerad uppenbarelse, nämligen Gamla Testamentets,[2] och dels voro apostlarna, så länge de ännu lefde, »uppenbarelsens lefvande urkunder»,[3] hvilka ju äfven — då falsk tradition och irrläror grumlade den rena läran i församlingarna — normerande ingrepo med sina sändebref.

Numera är det oss äfven lätt att besvara frågan, huruvida Kristi befallning: lären dem hålla allt det jag befallt eder, icke innefattar mer än de bud,

[1] Cremer. Glaube, Schrift und heilige Geschichte, S. 9. — Jmfr Dieckhoff, Die ev. luth. Lehre von der heiligen Schrift (i Kirchl. Zeitschrift v. Kliefoth u. Mejer, 1858) S. 727, och Dieckhoff, Das gepredigte Wort S. 4 f.

[2] Jmfr Beck. Vorlesungen über christl. Glaubenslehre B. I, S. 425 ff. — Till denna i skrift fixerade uppenbarelse hänvisa ju äfven Herren själf och apostlarna ständigt i sina tal.

[3] Voigt. Fundamentaldogmatik S. 488 f.

som Skriften innehåller. Budet lyder icke: sägen dem hvarje ord, som jag har sagt eder.[1] Enligt all sannolikhet innehåller den heliga Skrift icke ett enda tal in extenso, men det är äfven föga troligt, att apostlarna muntligt meddelat alla dem, för hvilka de förkunnat evangeliet, ens ett så vigtigt tal som Bergspredikan ordagrannt, så att, hvad som i Skriften felas, genom traditionen skulle kunnat fortplantas för att fullständigt komplettera det i skrift upptecknade. Ställes däremot frågan rätt, så gäller den icke, huruvida Skriften innehåller allt, som Herren *sagt* till sina lärjungar, utan om den innehåller allt, som *Han befallt dem hålla.* Med andra ord: innehåller Skriften allt, hvad vi för vår frälsning behöfva veta?

Denna fråga måste vi i olikhet med våra motståndare besvara jakande på grund af Skriftens egna ord. Skulle Teofilus lära väl känna vissheten af endast en del för frälsningen nödvändiga läror? Säger icke Johannes, att han skrifvit sitt evangelium, *på det att I skolen tro, att Jesus är Kristus, Guds Son, och att I genom tron skolen hafva lif i Hans namn* (Joh. 20: 31; jmfr 1 Joh. 5: 13)? Skulle den inspirerade aposteln i följd af sin skrifts ofullständighet hafva förfelat sitt ändamål?

Följer af dessa exempel, att äfven endast en del utaf Skriften kan vara för den enskilde tillräck-

---

[1] Denna förvirring af frågan framkallas gärna af den romersk-katolska polemiken, såsom då Ketteler sammanställer Kristi lära och verk, när han frågar, om apostlarna upptecknat allt. (Das allgemeine Concil S. 32.)

lig, så måste vi dock å andra sidan fasthålla, att Skriften endast i sin helhet är det för kyrkan, som har att förkunna evangeliet för alla tider och alla folk och för hvarje enskild så, som det för honom är nödvändigt (Jmfr s. 60 ff.). Gud gör icke såsom människor för mycket eller för litet och så icke heller, då Han för alla tider och alla folk låtit fixera sin frälsningsuppenbarelse;[1] men öfver de heliga skrifter, som för Hans kyrka äro nödvändiga, måste vi äfven antaga, att Han hållit sin skyddande hand.[2]

Måste vi sålunda bestrida våra motståndares påstående, att icke allt som är för frälsningen nödvändigt innehålles i Bibeln, och måste vi ogilla deras lära om traditionen såsom ägande samma auktoritãt som den heliga Skrift, så måste vi å andra sidan akta oss för ett reformert ringaktande af den kyrkliga utvecklingens betydelse, ty Bibeln är ingen systematisk lärobok, och de lärosatser, som kyrkan på grund af ett allt djupare och fullare tillägnande af Skriften formulerat, liksom de bekännelser, som

---

[1] Jmfr till denna fråga — hvilken ligger utom området för vår egentliga undersökning, då ju våra motståndare icke bestrida att kyrkan behöfver *hela* Bibeln utan tvärtom anse den behöfva äfven apokryferna och traditionen — Nösgens skrift »Die Genügsamkeit und Vielseitigkeit des neutestamentlichen Kanons». Gütersloh 1896.

[2] Jmfr Frank. System der christl. Wahrheit B. II, S. 433. — Ett sådant providentielt skydd kunna vi heller icke undgå att se däri, att, trots så många läsarter på grund af kyrkans bristande vaksamhet uppstått, dessa dock för Skriftens läroinnehåll i dess helhet och framför allt för det, som är för frälsningen nödvändigt, äro af så ofantligt ringa betydelse.

hon gentemot uppträdande irrläror med stöd af Bibeln aflagt, äro för oss af utomordentlig vigt.

Luther har själf sagt, att »det är farligt och förskräckligt att höra eller tro något gentemot det vittnesbörd, den tro och lära, som hela den heliga kristna kyrkan ända ifrån början nu öfver femton hundra år i hela världen enhälligt hållit sig till»,[1] och Augsburgiska Bekännelsen slutar med orden: in doctrina ac ceremoniis apud nos nihil esse receptum contra scripturam aut ecclesiam catholicam, quia manifestum est, nos diligentissime cavisse, ne qua nova et impia dogmata in ecclesias nostras serperent.

III.

Begagna våra motståndare sig numera icke så mycket af det bräckliga vapnet: påståendet om Bibelns otillräcklighet, så göra de så mycket flitigare bruk af det från Vincentius af Lirinum stammande argumentet, att den heliga Skrift är en dunkel, mångtydig bok, hvilken behöfver en auktoritát, som kan afgöra, hvilken utläggning som är rigtig. Att de koncentrera sig på att angripa vår lära om Bibelns perspicuität är äfven taktiskt mycket klokt, ty kunde vi fördrifvas från denna position, så måste

---

[1] Sendbrief wider etliche Rottengeister 1532. EA. B. 54, S. 288.

vi uppgifva hela vår skriftprincip. Våra motståndare kunde lugnt medgifva oss, att icke kyrkan utan Skriften själf är både real- och kunskapsgrund för sin auktoritát, och de behöfde icke heller frukta att erkänna dess sufficiens. Vore Bibeln icke klar, så skulle den — hvilka egenskaper vi annars än må tillägga densamma — lika litet hjälpa oss, som ett af de pythiska orakelspråken hjälpte den, som icke förstod dess rätta mening, och så måste vi postulera antingen med svärmarna det ofelbara »inre ljuset» eller med Rom det ofelbara läroämbetet för att tolka Skriftens verkliga innehåll, hvilket vi annars aldrig skulle kunna tillegna oss. Ty däri måste vi gifva Möhler rätt, att vi icke kunna grunda vår tro på hvarken egna eller andras exegetiska forskningar, ifall dessa i frågor, som röra frälsningen, på grund af Skriftens oklarhet tid efter annan kunna komma till olika resultat.[1]

Vid läran om Skriften såsom norma normans eller åtminstone vid denna läras praktiska genomförande förväxlar man enligt Möhler, om också utan att själf vara medveten därom Skriftens läsare med denna själf.[2] Nu är väl Skriften — säger Ketteler — fri från villfarelse, men läsaren är det ingalunda, och denne upptager därför icke i sig Skriftens innehåll rent och oförfalskadt,[3]

[1] Jmfr Möhler. Symbolik, S. 364 f.

[2] Jmfr Möhlers Symbolik, S. 399 och Hettinger, Fundamentaltheologie, B. II, S. 116.

[3] Jmfr Ketteler. Das allgemeine Concil, S. 35.

hvarför äfven »kristna, ärliga människor» — såsom Krogh-Tonning säger — »ligga i ändlös strid med hvarandra, om huru Bibeln skall förstås äfven i de vigtigaste frågor»,[1] och då vi vid en dylik strid hänvisa till Skriften såsom högsta normativa auktorität, så menar man, att detta innebär en felaktig cirkel. Att denna beskyllning är obefogad, skola vi senare söka visa, och vilja nu endast framhålla, att vi icke hänvisa från ett omtvistadt ställe till ett annat, som möjligen äfven skulle kunna omtvistas, utan till Bibelns innehåll i dess totalität. Beskyllningen för en felaktig cirkel står och faller med våra motståndares prämiss, att vi genom Bibeln i dess helhet icke klart och tydligt skulle kunna lära känna det, som är för frälsningen nödvändigt.

Vi måste vid sidan af Bibeln hafva »en grundfast auktoritât, som gifver en för enhvar tillgänglig säker garanti för Bibelns ursprung, äkthet och autenti, pålitligheten af dess text i det enskilda såväl som i det hela, för pålitligheten af dess öfversättning och rigtigheten af dess tolkning», fordrar Krogh-Tonning.[2] Hade nu icke de på apostlarnas tid lefvande allt detta i mycket högre grad än vi någonsin skulle kunna få det? Och ändå trodde icke alla, ja de trodde icke ens Herren själf.

---

[1] Den kirkelige Opløsningsproces, S. 8. — Schanz betonar, att till och med reformatorerna förklarade de vigtigaste ställen olika. Apologie des Christenthums B. III, S. 281; jmfr Pesch, Prælectiones dogmaticæ B. I, S. 341.

[2] Den kirkelige Opløsningsproces, S. 8.

Hvarför? Blefve icke den slutliga konsekvensen af den anförda tankegången tillämpad på denna fråga, att de, hvilka hörde apostlarnas förkunnelse, måste hafva fordrat, att den till himmelen uppfarne skulle nedstiga och betyga, att dessa voro hans apostlar och deras förkunnelse sann? Ja, än mer, kunna vi undra öfver, att icke alla i förnedringstillståndet igenkände härlighetens Herre, utan vägrade honom tro, kunna vi anse det oberättigadt, att de ville se tecken och under? Leder icke hela denna tankegång till ett knot öfver, att Herrens vägar äro allt för underliga?

Men låtom oss frånsedt dessa frågor se till, om Krogh-Tonning med sin kyrkoprincip verkligen erhåller denna auktorität och dessa garantier, hvilka den romersk-katolska kyrkan alltså borde kunna bjuda.

Ingen må, enligt Tridentinums beslut, i frågor, som röra lära och lif, utlägga den heliga Skrift contra eum sensum, quem tenuit et tenet sancta mater ecclesia . . . aut etiam contra unanimem consensum patrum.[1]

Huru afgöres nu enligt denna princip en lärostrid? Naturligtvis icke genom ett Skriftbevis, ty huru bindande detta än vore, skulle det intet betyda, ifall det strede emot kyrkans eller fädernas samstämmiga lära. Men hvem afgör, hvad denna lära är (jmfr t. ex. Abælards »Sic et non»)? Na-

---

[1] Sessio IV decr. 2.

turligtvis åter endast kyrkan genom sitt ofelbara läroämbete, representeradt af påfven. Här står man nu inför en lefvande auktoritát och kan få striden afgjord genom en dom, hvarifrån icke kan apelleras. Denna auktoritát bjuder alltså alla garantier, som Krogh-Tonning begär. Men uppfyller den äfven hans fordran på grundfasthet?

Hvarpå grundar den sig? Enligt våra motståndares enhälliga vittnesbörd därpå, att kyrkan i salighetsfrågor icke kan fara vilse. Detta medgifva nu äfven vi om den ena heliga, allmänneliga kyrkan. Hon är visserligens sanningens pelare och grundfäste (1 Tim. 3: 15). Men denna kyrka är icke identisk med något empiriskt gifvet kyrkosamfund. Denna kyrka påstår sig emellertid det romersk-katolska kyrkosamfundet vara och grundar detta påstående på sin kyrkas apostolicität, hvilken göres beroende af biskoparnas oafbrutna apostoliska succession och deras enhet med den romerske biskopen såsom apostlafursten Petri legitime efterträdare. Men om man nu äfven ville erkänna dessa kännetecken på kyrkans apostolicität såsom rigtiga, hvem garanterar då verkligheten af denna oafbrutna succession? Åter det ofelbara kyrkliga läroämbetet, hvars ofelbarhet grundar sig på successionen.[1]

---

[1] Krogh-Tonning vill nu visserligen icke veta af påfvens ofelbarhet (Den kirkelige Opløsningsproces, S. 67) och nöjer sig med en *prästerlig* succession såsom kyrkokonstituerande (S. 17; jmfr äfven hans skrift »Kirken og Reformationen», S. 12 ff.), Härvid uppstå dock alldeles samma svårigheter. Den osynliga kyrkan finnes väl inom

Sedan vi sålunda sett, att våra motståndares position i grunden är lika ohållbar som vår skulle vara, ifall de hade rätt i sitt påstående, att vi genom Bibeln i dess helhet icke klart och tydligt kunna lära känna det för frälsningen nödvändiga, vända vi oss till en granskning af detta påstående.

Först och främst är härvid att noga fasthålla, att klarheten icke gäller enskilda ställen, utan Skriftens innehåll i dess totalitét och närmast det, som är för frälsningen nödvändigt. Luther medgifver själf, att många ställen i Skriften äro dunkla, och då han säger, att Bibeln är klarare än solen, så gäller detta *præsertim in iis, quæ pertinent ad salutem vel necessitatem*[1], och denna klarhet gäller vidare icke *ratione rerum* — de endast af tron fattbara gudomliga mysterierna — utan *ratione verborum*. Klarheten är slutligen icke en magisk, absolut klarhet, utan den är bunden vid språkkännedom, nödvändiga historiska och grammatikaliska kunskaper, fördomsfri forskning o. s. v., med ett ord betingad af de förutsättningar, som fordras för att förstå hvarje skrift, samt, hvad det inre, djupare hjärteförståendet beträffar, af tro.

Bibeln gör emellertid icke ens själf anspråk på

---

den synliga, men kan icke såsom den ofelbara una sancta af den senare, genom t. ex. ett allmänt kyrkomöte, representeras.

[1] Jmfr De servo arbitrio, EA. opera latina B. VII pag. 177 ff. — Jmfr äfven Chemnitz, Examen Conc. Trident. p. 57, Gerhard, Loci theol. B I, S. 182, och Quenstedt, Theol. didact-polem. cap IV., sect 2, qu. 12.

klarhet, säga våra motståndare och anföra därvid alltid[1] såsom hufvudargument 2 Petr. 3: 15, där det säges, att i Pauli bref finnes *åtskilligt, som är svårt att fatta och hvilket okunniga och obefästade människor förvränga, såsom ock de öfriga skrifterna till sin egen förtappelse,* och Krogh-Tonning anser, att här »direkt pekas på en ensidig skriftprincips *fördärfliga* följder».

Detta ställe säger emellertid ingalunda — såsom redan Gerhard anmärker — att Bibelns innehåll i dess totalitāt är dunkelt, utan endast att i Pauli bref åtskilligt finnes, som är *δυσνόητα* särskildt för dem, hvilka äro *ἀμαθεῖς καὶ ἀστήρικτοι* och som *förvränga* (*στρεβλοῦσιν*) det, såsom ock de öfriga skrifterna till sin egen förtappelse. Men äfven vi medgifva ju dunkla ställen i Skriften och beteckna det gärna som en ensidig och fördärflig skriftprincip (rättare tolkningsmetod) att på grund af ett dunkelt ställe, tolkadt af ett kanske i fördomar fånget förstånd, förvränga hela Bibeln i stället för att söka tolka hvad som är dunkelt i den klara Skriftlärans ljus.

Den som ser genom ett rödt glas, ser allt rödt, och felet ligger icke däri, säger Luther, att man icke lägger rätt färg framför honom, utan däri att hans glas är annorlunda färgadt. *Gud* — säger Luther vidare — måste borttaga det färgade glaset;

---

[1] Så äfven Krogh-Tonning, Den kirkelige Opløsningsproces S. 8.

vi kunna det icke.[1] Guds heliga Ande gör det dock med dem, som ärligt forska i Skriften, icke såsom de emot sanningen sig förstockande judarna forskade (Joh. 5: 39), utan såsom Filippus gjorde det (Joh. 1: 45), och såsom judarna i Berea (Act. 17: 11), ty alla sådana skall Skriften *σοφίσαι εἰς σωτηρίαν διὰ πίστεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ*, emedan *all skrift af Gud ingifven är ock nyttig till undervisning, till bestraffning, till upprättelse, till tuktan i rättfärdighet, på det att Guds människa må vara fullbordad, till allt godt verk skicklig* (2 Tim. 3: 15 f.) Huru vore nu detta möjligt, om den vore så dunkel som våra motståndare mena?

Vi hafva redan vid frågan om Bibelns tillräcklighet påpekat Lukas-evangeliets procemium och Joh. 20: 31, och dessa ställen vittna äfven obestridligt för Skriftens klarhet.

Ständigt hänvisar Herren själf till att »det står skrifvet», »hafven I icke läst?» o. s. v.,[2] hvilket allt vore orimligt, om Bibeln bestode af idel dunkla orakelspråk.

Synnerligen vigtigt är äfven att beakta liknelsen om den rike mannen och Lazarus (Luk. 16),

---

[1] EA. B. 30, S. 22 f. — Så voro äfven lärjungarna, för hvilka Herren tydde skrifterna (Luk. 24: 27), och den etiopiske hofmannen (Act. 8) fångna i de judiska fördomarna om ett jordiskt Messiasrike; och skrifterna förklarades dessutom för dem icke genom ovissa traditioner utan genom Skriften själf och Den, hvars helige Ande inspirerat densamma.

[2] Jmfr Beck. Vorlesungen über christl. Glaubenslehre B. I., S. 516 ff.

där Herren låter Abraham afvisa den rike mannens bön om att Lazarus måtte sändas att förmana hans bröder med orden: *De hafva Moses och profeterna, må de höra dem.* I den rike mannens invändning ligger nu just tanken på en yttre auktoritäts verkan. Om ett under skedde, om någon från de döda komme till dem och med en obestridlig auktoritát borgade för Moses' och profeternas skrifter samt tolkade för dem, hvad de icke ville förstå och tro, så skulle de bättra sig. Vi känna alla svaret: *Höra de icke Moses och profeterna, så skola de icke heller tro, om någon uppstode från de döda.*[1]

Men om nu Skriften är klar, hvarpå beror då det faktum, att det finnes så många olika Bibelutläggningar?

Då Ketteler hänvisar på, att vi såsom underkastade villfarelser äfven vid Skriftens utläggning icke äro skyddade för misstag, så har han så till vida rätt, som han härmed berör den verkliga orsaken till de olika utläggningarna: *synden.*

Synden är genom hela frälsningshistorien den yttersta orsaken, att människor icke fattat eller missuppfattat Guds uppenbarelse. Men då Gud uppenbarat sig i verk och ord så som Han gjort, så har Han säkerligen icke glömt, att vårt förstånd är förmörkadt af synden. Däraf att vi i följd af synden kunna missuppfatta Guds Ord följer icke, hvarken

---

[1] Jmfr till Skriftbeviset för Bibelns klarhet Luther. De servo arbitrio EA. opera latina B. VII, p. 177 ff.

att vi måste göra det, eller att vi icke kunna nå visshet, när vi rigtigt uppfattat det.[1]

Många, ja de flesta af judarna på Kristi tid, hvilka forskade i skrifterna, förstodo dem icke och korsfäste därför sin Messias, men några af dem som forskade förstodo, och de voro icke ovissa om hvad de förstått, och anledningen till att några förstodo och andra icke, är icke att söka däri, att de enas naturliga förstånd var skarpare än de andras utan däri, att de ena sökte fördomsfritt och trängtande att finna den gudomliga sanningen.

Då Herren på grund af folkets förstockade hjärtan talade i liknelser, så att många med öronen hörande icke förstodo (Matth. 13: 14), talade Han dock icke så, att ingen kunde förstå honom, utan så, att den, som älskade sanningen, äfven kunde finna den och tillegna sig den, medan de, som lyssnade till Hans ord af andra motiv — af nyfikenhet eller kanske för att finna sak att anklaga Herren — intet förstodo af det frälsningsbringande innehållet. För den däremot, som älskade sanningen, tydde Herren själf sina liknelsers djupaste mening, och så tyder Han ännu i dag genom sin helige Ande för oss Skriftens innehåll, så att den, som i tron tillegnat sig det centrala af Skriftens frälsningsbringande innehåll, allt efter som han tillväxer i det nya lifvet, allt djupare förmår intränga i Skriften och tillegna sig allt mer af den gudomliga sanningen.

---

[1] Jmfr Dieckhoff. Schrift und Tradition S. 91 ff. där denna fråga utförligt behandlas.

Då Ketteler säger, att vi lika litet kunna blifva förvissade om, att vår uppfattning af Bibelns innehåll öfverensstämmer med den gudomliga sanningen, som vi, om våra ögon äro felaktiga, kunna blifva öfvertygade om öfverensstämmelsen emellan det objektiva föremålet och vår subjektiva synbild, så är detta en mycket haltande liknelse. Vi kunna vara fullt medvetna om det fenomenala och subjektiva i våra synförnimmelser utan att därför behöfva tvifla på, att motsvarande objektiva ting ligga till grund för dem, och detsamma gäller om de föreställningar och begrepp, som tal eller skrift framkalla. Vore detta icke fallet, så vore den absolutaste skepsis oundgänglig, och det ofelbara läroämbetets tolkning af Skriften skulle ju tjäna oss till intet, då vi lika litet kunde vara säkra om, att vår subjektiva uppfattning af denna tolkning öfverensstämmer med den tolkning, som detta läroämbete verkligen gifvit.[1]

Det rigtiga i Kettelers tankegång är vidare, att vi, så länge vårt förstånd och vårt hjärta äro förmörkade af synden — hvilket de alltid i någon mån här på jorden förblifva — icke fullt och helt kunna fatta Guds uppenbarelse, såsom vi skola göra, då vi icke längre tro utan skåda. Men det är en

[1] Jmfr Dieckhoff. Schrift und Tradition, S. 103. — Att de kyrkliga kommentarerna till Skriften och hela traditionen måste drabbas af alldeles samma argument, som man sökt göra gällande gentemot Skriftens klarhet, påpekar äfven Baur, Der Gegensatz des Katholicismus und Protestantismus S. 489.

väsentlig skillnad emellan att icke fullt fatta och att missuppfatta. Ehuru hvarje Skriftställe icke har flera utan endast *en* verklig mening, så kan denna mening dock fattas allt djupare, och detta sker äfven, såsom vi redan framhållit, i den mån den troende växer till i det nya lifvet och på grund däraf förmår tillegna sig allt mer af den oändliga rikedomen i Guds Ord.[1]

Ännu mindre motsäges — såsom Ketteler menar — Bibelns klarhet genom den äfven af oss vid präciserandet af vår lutherska lära betonade sanningen, att det naturliga förnuftet är oförmöget att fatta de öfvernaturliga sanningarna, ty detta gäller *ratione rerum,* icke *ratione verborum,* och äfven vi lära, att endast den troende kan tillegna sig det inre, djupare hjärteförståendet af Skriftens frälsningsuppenbarelse.[2] Icke förståndets svaghet — säger Luther — gör, att vi icke förstå Guds ord, utan Satan, som genom synden behärskar oss, motstår Ordet, så att vi icke (med hjärtat) fatta det, annars skulle efter en enda predikan hela världen omvända sig.[3]

Men därför, att påskmorgonens jublande segerbud: **Kristus** är uppstånden, för den troende har

[1] Jmfr Hahn, Lehrbuch des christl. Glaubens B. I, S. 207 och Dorner, System der christl. Glaubenslehre § 135.

[2] Jmfr Martensens Dogmatik S. 61: »Kun ved Gjenfødelsen kan den ved Synden formørkede Menneskeaand hæves til det Livets og Tilværelsens Trin, hvor den kan faae det rette Syn paa guddommelige og menneskelige Ting.»

[3] EA. opera latina B. VII, p. 185 f.

en så oändligt djup betydelse, så förstår likväl den otrogne icke ordens yttre mening annorlunda. Det är samma historiska faktum, hvilket tviflaren förnekar, som fyller den troendes hjärta med salig fröjd.

Nu är det visserligen, hvad läran beträffar — såsom äfven Dieckhoff anmärker — sant, att det djupare hjärteförståendet, som har tron till förutsättning, i sin ordning blifver till förutsättning för att i Skriften *finna* ordens rätta mening,[1] men icke heller detta strider dock emot vår lära om Bibelns perspicuität, ty ett analogt förhållande äger rum vid hvarje än så tydlig skrifts interpretation, och för den af oss lärda klarheten fordras endast, att den *funna* tolkningen sedan rent språkligt kan bevisas vara rigtig.[2] Denna fordran skiljer oss emellertid från såväl Rom som från svärmarna, ty vi tillägga icke den funna tolkningen ofelbarhet på grund af läroämbetets auktoritát, och icke heller anse vi den enskilde troendes utläggning på grund af »det inre ljuset» vara ofelbar. Den enskilde troende kan mycket väl i vissa fall läsa Bibeln genom ett »färgadt glas» och misstaga sig, och vi tillmäta därför icke hans tolkning någon afgörande betydelse, förr än det genom språkliga grunder visats, att den gifna tolkningen stöder sig på det objektiva ordet. Vi

---

[1] Jmfr t. ex. Chemnitz, som likaledes säger, att »donum interpretationis non est extra ecclesia in non renatis; est enim lumen Spiritus sancti accensum in cordibus piorum» (Examen Conc. Trident, p. 57).

[2] Jmfr Dieckhoff. Schrift und Tradition S. 121 f.

förvexla alltså icke — såsom Möhler menar — Skriftens läsare och uttydare med Skriften själf.

I synden hafva vi, som sagdt, att söka orsaken till att olika utläggningar äro möjliga, men de äro därför icke nödvändiga, och att faktiskt många olika utläggningar af Skriften finnas, bevisar intet mot Bibelns klarhet, om blott de origtiga utläggningarna genom Skriftens ordalydelse och dess totalinnehåll kunna visas vara origtiga och den rigtiga visas vara rigtig.[1] Intet skulle kunna kallas klart, icke heller det ofelbara läroämbetets utslag, om man därmed menade, att det icke *kunde* missförstås.

Då man emot oss begagnar argumentet, att så många olika Bibeltolkningar finnas, söker man äfven skärpa dess beviskraft genom att framställa fakta betydligt värre än de i verkligheten äro, samtidigt med att man glömmer, att Bibelns klarhet för den enskilde enligt vår lära egentligen gäller det, som är för frälsningen nödvändigt,[2] icke olikheter i åsigter, huru en dogm på grund af Bibelns lära rigtigast bör formuleras och ännu mindre diffe-

---

[1] Har detta ännu icke hvad hvarje enskildt ställe beträffar lyckats, så bevisar detta åter endast, att kyrkan, såsom stadd i utveckling, ännu icke nått målet. Jmfr S. 62 f.

[2] Jmfr Gerhard. Loci theol. S. 238: Articuli fidei, quorum cognitio omnibus ad salutem necessaria est, verbis claris et perspicuis in Scriptura traduntur, quorum summa in symbolo apostolico, quod patres regulam fidei sæpius vocant, breviter repetitur.

renser i den vetenskapliga interpretatationen af enskilda ställen.[1]

Äro nu verkligen, om vi se frågan ur den synpunkt, som af vår verkliga lära betingas, olikheterna i Skriftens tolkning så ofantliga, som våra motståndare låta påskina? Kunna vi icke tvärtom konstatera enighet emellan alla de stora kyrkosamfunden beträffande Bibelns lära om frälsningens grundläggande fakta, sådana de bekännas i de œkumeniska symbolerna, till hvilka grundläggande fakta alla andra läror i själfva verket förhålla sig såsom konsekvenser, hvilka man dragit mer eller mindre rigtigt, mer eller mindre fullständigt, beroende på huru djupt och fullständigt man tillegnat sig dessa grundläggande fakta, och i hvilken mån man vid följdsatsernas dragande varit fri från främmande sidoinflytelser. Ja än mer, Bibelns klarhet, i det som är för frälsningen nödvändigt, bevisas icke blott af denna de stora kyrkosamfundens öfverensstämmelse, utan äfven af kristendomens fiender, hvilka beteckna Bibeln såsom en myt- och sago-samling, just emedan de i densamma klart och tydligt finna detta, som är för judarna en förargelse och för grekerna en galenskap.

Såsom vi delvis redan sett, är det en mycket bruklig förvrängning af vår lära om Bibelns klarhet att framställa det såsom om vi lärde, att denna klarhet skulle gälla hvarje enskildt ställe och icke

---

[1] Så framställer det t. ex. Schanz. Apologie des Christenthums B. III, S. 281.

vara bnnden vid några förutsättningar. Så säger äfven Ketteler: »eller man måste antaga, att den heliga Skrift är så klar, att den omöjligt kan förstås annat än i öfverensstämmelse med den enda rigtiga meningen».[1]

Häremot hafva vi först och främst att fasthålla, att vi aldrig nekat, att dunkla ställen finnas i Skriften, men lära, att dessa ställen skola förklaras *secundum analogiam fidei.* Denna trons analogi är dock icke en slags auktoritát vid sidan af eller öfver Skriften, utan i grunden identisk med *analogia Scripturæ sacræ,* ty *regula fidei* — säger Gerhard — *est summa quædam coelestis doctrinæ ex apertissimis scripturæ locis collecta,* den är Skriftens af tron förstådda och till enhet sammanfattade, frälsningsbringande innehåll.[2]

Just därigenom att man bryter emot denna tolkningsprincip — hvars rigtighet dock ligger i öppen dag — uppkomma falska utläggningar. Ingen nekar inom den profana filologien, att hvarje sund utläggning måste vara fri från alla förutfattade meningar, men vid Bibelns tolkning söker man alltför ofta att få dess lära att stämma öfverens med hvarjehanda filosofiska system eller dogmatiska förutsättningar, hvilka icke grundats på Skriftforskning, och i stället för att utlägga ett Skriftställes objektiva innehåll inlägger man sålunda ovilkorligen däri

[1] Das allgemeine Concil S. 36.

[2] Jmfr äfven Philippi. Kirchliche Glaubenslehre B. I, S. 340.

sin egen förutfattade mening. Eller man tager ett ur sitt sammanhang lösryckt och därför också lätt missförstådt Skriftställe och utlägger sedan hela Bibeln enligt detta ställe, med hvilket man söker bringa alla andra i harmoni, hvilket åter står i uppenbaraste strid emot hvarje sund interpretations grundsatser.

Mot den ofvan nämnda förvrängningen af vår lära om Bibelns perspicuität hafva vi vidare att fasthålla, att vi, såsom redan ofta framhållits, ingalunda lära en af alla för uppfattning af tal eller skrift i allmänhet nödvändiga förutsättningar obetingad klarhet, och vi medgifva vidare, att icke hvarje enskild äger dessa förutsättningar. Det är emellertid intet bevis emot Skriftens klarhet, att en med de hebräiska och grekiska språken obekant person icke förstår något, om han hör Bibeln läsas på grundspråken, eller om ett årsgammalt barn icke förstår den ens på modersmålet, eller ett mera försigkommet icke fattar meningen, därför att det intet kan tänka eller föreställa sig vid en hel del ord — hvilket allt naturligtvis blir fallet äfven trots hjälpen af det ofelbara läroämbetets förklaringar. Vi lära, som sagdt, en *perspicuitas ordinata* och icke *absoluta* eller rättare *magica*. Vi neka ju icke, att Skriften behöfver tolkas, lika litet som vi neka, att barnet behöfver uppfostras och undervisas för att öfver hufvud taget kunna förstå tal och skrift. Därför hafva vi ju äfven det kyrkliga läroämbetet, som förkunnar och utlägger Skriften, vi

hafva den kristliga familjen, skolan och konfirmationsundervisningen, och vi hafva slutligen den kyrkliga vetenskapen. Dessa äro väl alla auktoritäter för oss, men vi tillägga deras lära icke i och för sig ofelbarhet, utan endast för så vidt den grundar sig på Skriften.[1]

Så snart vi framhålla det kyrkliga läroämbetets betydelse i och för Skriftens tolkning, anklaga emellertid våra motståndare oss åter för att själfva frångå vår Skriftprincip. Så säger Ketteler, att vi, »efter att hafva nekat kyrkans läroämbete nu åter taga till hjälp ett läroämbete med symboler och bekännelseskrifter vid sidan af den heliga Skrift till skydd mot godtyckliga tydningar af densamma».[2]

Att i trots af Augsburgiska Bekännelsens Art. V: *Ut hanc fidem consequamur institutum est ministerium docendi evangelii et porringendi sacramenta*[3] (jmfr. Art. XXVIII § 8 f) eller Apologiens Art. XIII: *Nam ministerium verbi* (das Predigtamt) *habet mandatum Dei*[4], beskylla den lutherska kyrkan för

---

[1] Gerhard betonar sålunda läroämbetets betydelse, emedan dels icke alla kunna läsa, dels det lästa icke *primo statim intuitu* blifver för dem klart. Loci theol. S. 237; jmfr S. 183.

[2] Das allgemeine Concil S. 36. Jmfr Möhler. Symbolik S. 412 f.

[3] I tyska texten: *das Predigtamt.*

[4] I detta sammanhang säges till och med beteckningen sakrament i viss mening kunna brukas om ordinationen. — Jmfr om läroämbetet för öfrigt Die symb. Bücher (Edit Müller) S. 597 och 729 samt Billings grundliga

att neka det kyrkliga läroämbetet, därför att vi frånkänna detsamma infallibilität, har ingen, så vidt oss är bekant, efter Ketteler så direkt gjort, men det hufvudsakliga i Kettelers angrepp: beskyllningen för inkonsekvens, upprepas däremot ständigt. I den lutherska kyrkans uppställande af symboler ser sålunda Schanz det tydligaste bevis, att den heliga Skrift ensam icke kan vara trons formalprincip, och ett medgifvande, att vår lära om Bibelns sufficientia, perspicuitas och efficacia icke är hållbar.[1] Samma medgifvande finner äfven Pesch i ortodoxiens betonande af de symboliska böckernas och läroämbetets betydelse[2], och Krogh-Tonning ser en »lycklig inkonsekvens» däri, att vi icke uppfostra våra barn enligt principen »Bibeln allena», icke införa dem direkt i den heliga Skrift utan i den »kyrkligt antagna barnaläran» samt sålunda icke öfverlemna dem att »förstå Bibeln omedelbart under Andens vägledning».[3]

Efter vår föregående framställning af hvad vår lutherska Skriftprincip verkligen innebär, bör det nu lätt kunna inses att dessa beskyllningar för inkonsekvens grunda sig endast på missförstånd eller förvrängningar af vår lära. För att emellertid ännu tydligare söka klargöra detta vilja vi i korthet be-

framställning i »Lutherska Kyrkans Bekännelse» S. 256 ff. — Jmfr äfven gent emot Kettelers påstående Dieckhoff. Schrift und Tradition S. 132 f.

[1] Apologie des Christenthums B. III, S. 281.

[2] Prælectiones dogmaticæ B. I., S. 341.

[3] Den kirkelige Opløsningsproces S. 14 f.

röra förhållandet emellan kyrkan och dess läroämbete samt den enskilde.

För en rigtig uppfattning af detta förhållande är det såsom vi sett äfven i andra afseenden så vigtiga procemiet till Lukas-evangeliet af utomordentlig betydelse. Teofilus skall — säger evangelisten — *lära väl känna vissheten af de läror, i hvilka han har blifvit undervisad.* Den ena sidan af dessa evangelistens ord hafva vi redan framhållit: Teofilus skall genom att pröfva öfverensstämmelsen mellan de läror, som han genom den kyrkliga katekumenundervisningen emottagit, och det skrifna evangeliet lära väl känna dessa lärors visshet. Det återstår här att betona hvad som negativt utsäges i samma ord: Teofilus, den enskilde lekmannen, skall icke på grund af det skrifna evangeliet själf formulera en lära och däri undervisa. Detta är kyrkans och dess läroämbetes pligt. Kyrkan har att genom sitt läroämbete förkunna och tolka ordet, ty kyrkan ensam har i fullt mått de förutsättningar, hvilka kräfvas för att *finna* Skriftens rätta tolkning.

Det *förkunnade* Ordet, för så vidt det är grundadt på Skriften, är äfven det egentliga af Gud förordnade nådemedlet (jmfr Augsb. Bek. Art. V)[1], och detta *förkunnade* Ord tillkommer i *egentligaste*

---

[1] Jmfr äfven Th. Harnack, Über den Kanon und die Inspiration der heiligen Schrift S. 13, och v. Oettingen, Zur Inspirationsfrage S. 26: Der *Glaube* kommt heilsordnungsmässig nicht aus der Schrift als solcher, sondern aus dem *verkündigten* Wort Gottes als dem Träger

mening perspicuität *för den enskilde.*[1] Men just därför att det förkunnade Ordet är trons grund (auctoritas causativa), är Skriften, hvilken åter är förkunnelsens grund, troslärans högsta norm (auctoritas normativa).[2]

Kyrkan har dock icke endast att förkunna och tolka Ordet utan äfven att i bekännelse fixera det gemensamma trosmedvetandets innehåll, dels såsom inre enhetsband och dels såsom skydd emot irrläror. Detta det gemensamma trosmedvetandets innehåll växer under tidernas lopp, såsom dogmhistorien visar, i den mån som kyrkan allt djupare intränger i Skriften och får en allt rikare troserfarenhet. Kyrkans symbolbildning kan därför aldrig betraktas såsom afslutad, utan då en ny central troserfarenhet kommit till klart medvetande om sin betydelse, och de historiska omständigheterna fordra det, uppstår en ny bekännelseskrift.[3]

Såsom vi redan vid framställningen af den

---

heiligen Geistes innerhalb der Reichsgemeinde Gottes auf Erden.» Jmfr äfven hans skrift »Antiultramontana» S. 95.

[1] Jmfr Vilmar. Dogmatik B. I., S. 111 f.

[2] Den *enskilde* kan sålunda utan att förlora frälsningsmöjligheten undvara Skriften, måste det ju äfven t. ex. i medeltiden. *Kyrkan* kan icke undvara Skriften, utan hvilken lärans renhet skulle hotas af de största faror; jmfr Martensens Dogmatik S. 409 f. — *Auctoritas normativa* gäller sålunda närmast och i första hand kyrkan, men sedan äfven hvarje enskild såsom medlem af kyrkan.

[3] Jmfr Billing. Lutherska Kyrkans Bekännelse S. 82 f.

lutherska kyrkans lära (S. 13 f.) visat, tillägga våra bekännelseskrifter sig dock ingalunda någon auktorität öfver eller vid sidan af Bibeln, utan betrakta sig själfva såsom endast *normæ normatæ* och sin auktorität såsom härledd från Skriften. Lutherska kyrkan åberopar sig därför vid en opposition emot hennes lära icke på en infallibel bekännelse, utan på denna bekännelses öfverensstämmelse med Skriften och gör sålunda gent emot oppositionen sin läras sanning beroende af denna öfverensstämmelse.[1] Redan härigenom visa sig sålunda de anförda beskyllningarna, att vi genom uppställande af bekännelseskrifter frångå vår egen skriftprincip, ogrundade. Då vår kyrka i en bekännelseskrift afgör en tvistefråga, så gör hon det icke under åberopande af egen ofelbar auktorität, utan på grund af Skriftens auktorität, hvilken ytterst är Guds (jmfr de bekanta förträffliga satserna: Deus judicat *αὐθεντικῶς*, Scriptura sacra judicat *κανονικῶς*, Ecclesia judicat *διακονικῶς*).

Slutligen har kyrkan genom möjligast trogna Bibelöfversättningar, kommentarer och läroböcker, med ett ord hela den kyrkliga vetenskapens vigtiga arbete, att sörja för att den enskilde på alla olika

---

[1] Jmfr Polstorff. Werth und Bedeutung der Bibel S. 16: »Der Ausdruck 'Lehrgesetz', mit dem man uns terrorisiren möchte, wäre zutreffend, und unser Bekenntnis wäre ein papierener Papst, venn es nicht mit der Schrift übereinstimmte.» — Jmfr om bekännelsens betydelse äfven Martensen, Dogmatik S. 55 ff., Billing, Luth. Kyrk. Bek. S. 52 ff., och Dieckhoff, Schrift nnd Tradition S. 139.

utvecklingsgrader må äga medel att genom egen pröfning komma till en personlig, själfständig och viss öfvertygelse. Visserligen divergera nu dessa den kyrkliga vetenskapens resultat stundom ganska mycket, men kyrkan arbetar därför också alltjämt på Bibelöfversättningarnas förbättring, och icke ens om medeltidens ofullkomligaste öfversättningar kunna vi säga, att icke den enskilde genom dem skulle kunna lära väl känna vissheten af de för frälsningen nödvändiga läror, i hvilka han blifvit undervisad. Att Bibelöfversättningarna icke äro fullkomliga, att man icke kunnat uppnå enighet och visshet om enskilda Bibelställens rigtiga tolkning eller om hvarje läras rigtiga dogmatiska formulering, allt detta bevisar intet annat än att kyrkans utveckling ännu icke är afslutad och målet: det fulla tillegnandet af Skriftens hela innehåll, ännu icke hunnet. Vi fastslå ju icke heller såsom Rom en öfversättning, där icke ens tryckfelen få ändras, och lika litet några i sig ofelbara utläggningar. Vi äro städse beredda att pröfva dem med »den lydiska stenen»: den heliga Skrift på dess grundspråk. Vår salighetstro är dock icke beroende af dessa pröfningars resultat; den är icke afhängig af öfversättningars, kommentarers och dogmatiska formuleringars fullkomlighet, ty den grundar sig icke på vissa öfversättningar och tolkningar af enskilda ställen, utan på Bibelns klara och tydliga frälsningsuppenbarelse, för hvars sanning den helige Ande

själf bär det säkraste af alla vittnesbörd, i det Han genom tron väcker oss från andlig död till lif.

Medan kyrkan sålunda har att undervisa, har den enskilde att genom Skriften lära väl känna vissheten af de läror, i hvilka han har blifvit undervisad. Han har att enligt måttet af sin gåfva och sitt behof pröfva öfverensstämmelsen af den kyrkliga förkunnelsen med Skriften. Ifrån tron på mänsklig auktorität — »som är ett nödvändigt genomgångsstadium, men icke sista mål»[1] — föres han sålunda till den heliga Skrift och därmed till Guds egen auktorität. Liksom samaritanerna (Joh. 4: 42) — för att anföra de gamla dogmatikernas slående exempel — tror han icke längre blott på grund af en annans ord, utan emedan han själf har hört Guds helige Ande tala genom Bibelordet.[2]

Men, invänder man, den enskilde kan icke företaga en dylik pröfning. De heliga Skrifternas originalmanuskript äro sedan många århundraden tillbaka förlorade; alltså måste man tro afskrifvarna, säger Pesch.[3] Det blef kyrkans och icke den enskildes sak att bevara den redan tidigt mycket korrumperade texten så ren som möjligt, och det har aldrig varit och kan väl heller aldrig blifva hvarje

---

[1] Luthardt. Die christliche Glaubenslehre, S. 60.

[2] Rigtigt anmärker Billing, »att vi måste på historiska grunder säga, att det är kyrkan, som med sitt lefvande vittnesbörd ledt Luther till den för reformationen grundläggande erfarenheten och sedan genom denna erfarenhet till Skriften». Lutherska Kyrkans Bekännelse S. 41.

[3] Prælectiones dogmaticæ B. I, S. 341.

enskilds sak att bedöma detta arbete, kompletterar Krogh-Tonning.[1]

Många förstå icke de heliga skrifternas originalspråk, alltså måste de tro icke inspirerade öfversättningar, fortsätter Pesch, och Krogh-Tonning fullföljer det ofvan anförda citatet sålunda: »lika litet som hvarje enskild kan bedöma rigtigheten af den *Bibelöfversättning,* hvarpå han bygger intet mindre än sitt salighetshopp». Pesch tillägger slutligen: »många kunna icke ens läsa; alltså måste de tro andras läsning». Följaktligen — mena nu Pesch och Krogh-Tonning — måste de, som förkasta den ofelbara traditionen och läroämbetets infallibilität, likväl utom Skriften erkänna andra mänskliga och för misstag utsatta auktoritäter.

Frånse vi nu de uppenbara sofismerna i att jämföra originalens noggranna afskrifning eller Skriftens föreläsning för icke läskunniga med den muntliga traditionens fortplantande (och det ofelbara läroämbetets afgöranden), så drabba dessa anmärkningar icke den lutherska Skriftprincipen, sådan vi i det föregående lärt känna den, och vi kunna därför vid deras bemötande fatta oss kort. Det är visst icke den enskildes sak att vare sig öfva eller bedöma textkritik. Detta tillkommer den kyrkliga vetenskapen, hvilken äfven oaflåtligt arbetar på vinnandet af den möjligast rena Bibeltext. Men Krogh-Tonning kan ju icke heller på allvar påstå, att den

[1] Den kirkelige Opløsningsproces S. 8.

enskilde för att genom Skriften lära väl känna vissheten af de för frälsningen nödvändiga läror, i hvilka han har blifvit undervisad, behöfver befatta sig med de för Bibelns frälsningsinnehåll så obetydliga varianterna eller öfver hufvud taget med den vetenskapliga textkritiken. Lika litet behöfver han för detta ändamål pröfva Bibelöfversättningens rigtighet, men äfven om han skulle känna sig manad härtill och därför vid sin pröfning efter måttet af sitt behof måste anlita lärda teologers bistånd, så står han därför icke — såsom Philippi rigtigt anmärker — i ett obetingadt afhängighetsförhållande till kyrkan och dess teologer, utan dessa skola endast vara honom handledare till vinnande af en själfständig och själfviss insigt och öfvertygelse.[1] Att enligt vår lutherska lära den enskildes salighetshopp skulle vara afhängigt af hans öfvertygelse om Bibelöfversättningens absoluta fullkomlighet är emellertid, såsom vi redan framhållit (S. 63) fullständigt falskt. Vid en dylik åskådning öfverflyttar man den romersk-katolska uppfattningen af evangeliet såsom en *nova lex* och af en yttre auktoritäts nödvändighet för tron på vår evangelisk-lutherska lära.

Äfven dessa anmärkningar grunda sig alltså på samma missuppfattningar af vår lära om Bibelns perspicuitât, hvilka vi redan upprepade gånger påpekat, och det kraftigaste värnet emot alla dylika

[1] Kirchliche Glaubenslehre B. I, S. 343.

angrepp är därför att gent emot dem betona vår verkliga lära, hvilken vi på grund af det föregående sålunda sammanfatta: *Bibelns rigtiga utläggning är betingad, dels af de yttre för tydningen af hvarje skrift nödvändiga förutsättningarna, dels af den genom Guds helige Ande verkade tron och den därmed följande upplysningen; emedan ingen enskild i fullt mått kan äga dessa förutsättningar, tillkommer Skriftens utläggning kyrkan och dess läroämbete; denna utläggning har dock ingen af läroämbetets auktorität betingad ofelbarhet, för så vidt den icke öfverensstämmer med Bibelns ordalydelse och dess totalinnehåll, hvilket den enskilde troende med de hjälpmedel, som kyrkan bjuder, själf förmår pröfva, beträffande allt det, som är för frälsningen nödvändigt.*

Men hvad är nu detta, som är för frälsningen nödvändigt, kunde man fråga. Är det endast frälsningens grundläggande fakta, så skulle kanske en del af våra motståndare medgifva, att den enskilde genom Bibeln skulle kunna lära väl känna vissheten af dessa. Är det åter den kyrkliga förkunnelsen i dess helhet — därvid naturligtvis bortsedt från alla vetenskapliga formuleringar, som icke höra till förkunnelsen i egentlig mening — så måste vi medgifva, att mycket af den enskilde icke i hvarje fall kan klart fattas, och att han redan därför icke genom Bibeln kan lära väl känna vissheten däraf. De svårigheter, som genom denna fråga synas kunna uppstå, bero dock endast därpå, att frågan är falskt ställd. Så snart man frågar: huru mycket behöfver

den enskilde tro för sin frälsning, så utgår man från det romersk-katolska trosbegreppet: försanthållande af kyrkans lära, medan den saliggörande trons väsen för oss är något helt annat, nämligen det af den helige Ande genom Ordet verkade förtroendet till Guds syndaförlåtande nåd i Jesus Kristus.

Hvad skall jag göra, att jag må varda frälst? frågade fångvaktaren i Filippi Paulus och Silas, och det bekanta svaret löd: *Tro på Herren Jesus Kristus, så varder du och ditt hus frälst* (Act. 16: 31). Den heliga berättelsen tillägger dock: *Och de talade Herrens ord för honom och för alla dem, som voro i hans hus* (v. 32). Hvarför? För att de skulle kunna komma till denna tro. Detta var ju städse ändamålet för apostlarnas förkunnelse; men huru olika äro icke t. ex. Petri pingstpredikan och Pauli tal i Athen, och grunden till olikheten ligger ju i öppen dag. Åhörarnas behof voro olika. Men behöfver den ene vissa moment af förkunnelsen för att komma till tron och den andre andra, så motsvarar hvars och ens förmåga att upptaga dessa moment dock hans behof, t. ex. judens att öfvertygas om profetiornas uppfyllelse i Jesus, hvilket däremot för hedningen icke är nödvändigt.

Detsamma gäller nu äfven om den till tron komnes behof och förmåga att pröfva den kyrkliga förkunnelsens öfverensstämmelse med Skriften. Detta behof kan hos mången, åtminstone under en viss tid af hans kristliga lif, vara ytterst litet eller kanske icke alls finnas, såsom det t. ex. icke finnes

hos barnet och hos många, hvilka hela sitt lif stanna på en barnslig ståndpunkt, hvilket dock ingalunda hindrar, att tron kan allt mer tilltaga i djup, fasthet och innerlighet. Andra åter måste gentemot anfäktelser och tvifvel af alla slag föra en betydligt hårdare kamp för att bevara sin tro och behöfva under denna kamp i så mycket högre grad genom Skriften lära väl känna vissheten af de läror, i hvilka de hafva blifvit undervisade.

Men äfven för dem, som behöfva pröfva den kyrkliga förkunnelsens öfverensstämmelse med Skriften, kan omfånget af det som de behöfva pröfva och därmed af det för dem till frälsningen nödvändiga vara mycket olika. Liksom kyrkan först vid ett visst historiskt stadium af sin utveckling hade behof att för sig klargöra och pröfva trinitätslärans sanning, sedan läran om Kristi båda naturer o. s. v., så äfven den enskilde. Det för frälsningen nödvändiga måste äfven för honom växa, allt efter som förutsättningarna för och konsekvenserna af frälsningens faktum falla så att säga inom ramen af hans synkrets. Så länge detta i fråga om en lära icke är fallet, så länge hör denna lära icke till det för honom till frälsningen nödvändiga; men har han åter uppfattat denna lära såsom en nödvändig förutsättning eller konsekvens, så måste han pröfva och tillegna sig dess sanning. Den har då blifvit för honom till frälsningen nödvändig, emedan förutsättningens förnekande skulle upphäfva möjligheten att bejaka frälsningen själf.

Men tilltager sålunda med de djupare perspektiven *behofvet* att pröfva, så ligger det äfven i sakens natur att med samma utveckling äfven *förmågan* att pröfva växer, ty det gäller nu icke längre en lära, som för honom är främmande och oklar, utan en lära, hvars innebörd och förhållande till kristendomens centrum han uppfattat.

Så kunna vi trots alla dessa den romersk-katolska eller romaniserande polemikens angrepp tryggt hålla fast vid vår evangelisk-lutherska lära om Bibelns normativa auktoritat. Vi behöfva icke grunda vår salighetstro på någon annan auktoritet än på Guds, ty på hans auktoritet grunda vi den, då vi grunda den på den heliga Skrift, på det evangelium, hvilket aposteln Paulus prisar såsom *varande en Guds kraft till frälsning för hvar och en som tror* (Rom. 1: 16).

Icke heller behöfva vi frukta för Bibelkritikens negativa resultat, hvilka ju Krogh-Tonning menar »nödvändigt måste verka undergräfvande på den allmänna tilliten till den exklusiva Bibelprincipen eller tilliten till *Bibeln allena* såsom absolut tillförlitlig och tillräcklig källa och norm för all religiös sanning».[1]

Den vetenskapliga Bibelkritiken, som ärligt arbetar på att gifva oss en så ren Bibeltext som

[1] Den kirkelige Opløsningsproces S. 7.

möjligt, uppfyller endast den pligt, som just vår Skriftprincip ålägger kyrkan. Resultaten af detta arbete kunna vi äfven med den fullkomligaste trygghet emotse, ty hafva vi en gång verkligen erfarit, att evangeliet är en Guds kraft till frälsning för hvar och en som tror, så hafva vi äfven den fullaste trosvisshet därom, att det i den heliga Skrift, som är bärare af denna gudomliga kraft, just genom samma kraft i alla tider och för alla slägten själf skall bevisa sig vara Guds Ord. Herren har ju själf sagt: *Himmelen och jorden skola förgås, men mina ord skola icke förgås* (Luk. 21: 33).



Namnförteckning

öfver behandlade och citerade skriftställare.




127139
BT89
B4

